DOI: 10.13114/mjh.1730845

Geliş Tarihi: 30.06.2025
Kabul Tarihi: 25.10.2025

M J H

Mediterranean Journal of Humanities
https://dergipark.org.tr/mjh
XV/2 (2025) 121-151

Side Doğu Nekropol Üretim Alanları: Seramik Buluntular ve Kullanım Evrelerine Dair Ön Değerlendirmeler

Production Areas of the Eastern Necropolis of Side: Preliminary Evaluations of Ceramic Finds and Usage Phases

Serap AKCA[*]
Dilek ŞEN[**]

Öne Çıkanlar:

- Side Antik Kenti'nin kumlarla örtülü Doğu Nekropolü'nde gerçekleştirilen araştırmalar, alanın güneybatı kesiminin önemli bir üretim alanı olarak kullanıldığını ortaya koymuştur.
- Arkeolojik veriler ışığında, Nekropol içerisindeki söz konusu alanın, MS IV. yüzyıldan MS VII. yüzyıla kadar kesintisiz olarak kullanım gördüğü tespit edilmiştir.
- Seramik repertuvarının çeşitliliğinin yanı sıra üretime dair verilerin somut biçimde ele geçmesi, kentin yalnızca bölgesel değil, aynı zamanda Akdeniz genelinde işleyen ekonomik ve kültürel ağlar içinde aktif bir rol üstlendiğini kanıtlamaktadır.

Öz: Side Antik Kenti Doğu Nekropol'ü, yerleşimin erken dönem savunma hattının hemen dışında, kentin doğu kıyı şeridinde konumlanmaktadır. Nekropol'ün zamanla kalın bir kum tabakasıyla örtülmüş olması, yüzeyde mimari kalıntıların yalnızca sınırlı ölçüde gözlenebilmesine neden olmuştur. Ancak alanda gerçekleştirilen kısa süreli yüzey araştırması, özellikle güneybatı kesimde birbirine yakın konumlanan 11 farklı bölgede yoğun arkeolojik buluntuların tespit edilmesini mümkün kılmıştır. Söz konusu buluntular arasında en yoğun grubu seramik parçaları oluştururken, mermer yongalar, tesseralar, mimari yapı elemanları, cam parçaları, demir çiviler ve sikkeler gibi çeşitli materyaller de belgelenmiştir. Bunlara, üretim faaliyetlerine işaret eden seramik ve demir cürufları, fırın sıvası parçaları, perdahlama ve şekil verme aletleri ile üretim hatalı seramik örnekleri de eşlik etmektedir. Özellikle bu son gruptaki buluntular, alanın kentin aktif üretim sahalarından biri olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Bu çalışma, 11 farklı alandan elde edilen seramik buluntuların tipolojik, kronolojik ve işlevsel açıdan değerlendirilmesine odaklanmakta; bu sayede söz konusu alanın kullanım evrelerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca üretim süreçlerine ilişkin kalıntılar aracılığıyla, Nekropol içerisindeki bu alanların Side kentinin üretim-tüketim dinamikleri içerisindeki yeri ve işlevine dair veriler sunulması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Side, Seramik, Seramik Üretim, Geç Antik-Erken Bizans Dönemi

Highlights:

- The investigations conducted in the sand-covered Eastern Necropolis of the ancient city of Side have revealed that the southwestern part of the area functioned as a significant production zone.
- Archaeological evidence suggests that the area in question within the necropolis remained in continuous

[*] Doç. Dr. Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Eskişehir, serapakca@anadolu.edu.tr. ORCID: 0000-0002-4949-1045

[**] Dr. Öğr. Üyesi. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi Turizm Rehberliği Bölümü, Bilecik, dilek.sen@bilecik.edu.tr. ORCID: 0000-0001-5035-7305

This work is licensed under Creative Commons Attribution–NonCommercial–ShareAlike 4.0 International License (CC BY-NC-SA 4.0)

use from the fourth to the seventh century AD.

- Beyond the diversity of the ceramic assemblage, the presence of tangible production-related remains demonstrates the city's active role not only within regional contexts but also within the broader economic and cultural networks operating across the Mediterranean basin.

Abstract: The Eastern Necropolis of Side Ancient City is located just outside the early defensive line of the settlement, along the eastern coastal strip of the city. Over time, the necropolis area became covered by a thick layer of sand, which has limited the visibility of architectural remains on the surface. However, a short-term surface survey conducted in the area enabled the identification of dense archaeological finds in 11 closely situated zones, particularly in the southwestern section. Ceramic fragments constitute the largest group among these finds, alongside various materials such as marble chips, tesserae, architectural elements, glass fragments, iron nails, and coins. Additionally, evidence associated with production activities, including ceramic and iron slags, furnace plaster fragments, polishing and shaping tools, and misfired ceramic samples, were also documented. Particularly, this latter group of finds indicates that the area functioned as one of the active production zones within the city. This study focuses on the typological, chronological, and functional evaluation of the ceramic finds from these 11 different areas, aiming to determine the usage phases of the site. Furthermore, through the remains associated with production processes, the study seeks to provide data on the role and function of these necropolis zones within the production-consumption dynamics of the city of Side.

Keywords: Side, Ceramics, Ceramic Production, Late Antique – Early Byzantine Period

Summary: Archaeological surveys conducted in the East Necropolis area of the Ancient City of Side have revealed dense archaeological finds in 11 different, closely located areas in the southwestern part of the Necropolis. The most dominant group among the finds consists of ceramics. Additionally, the presence of production-defective ceramic pieces, kiln plaster remnants, and tools used in production processes such as burnishing/shaping, obtained from some of these areas, indicates that this area was one of the production centers of the Ancient City of Side. This study provides a comprehensive evaluation of the ceramic finds. The majority of the ceramics date to the Late Antique–Early Byzantine period, while a smaller number of examples belong to the Early and Middle Roman periods.

The dominant group among the finds belongs to red-slipped ceramics. Within this group, except for four pieces of North African origin, all consist of Late Roman D (LRD) type ceramics. However, fine ceramics belonging to the Roman Imperial Period are quite limited in number and are only represented by base and amorphous body fragments of the Eastern Sigillata D group.

Daily-use ceramics, ranking second in terms of ceramic density, served various functions including cooking, preparation, storage, and liquid containment. These are commonly found throughout Pamphylia, the Mediterranean coasts of Anatolia, and the Eastern Mediterranean. Examples of amphorae used for commercial purposes are limited in number. Some of these are associated with the Antiocheia ad Cragum production center in Cilicia based on their stylistic features, demonstrating Side's effectiveness in regional trade networks.

Macroscopic analyses reveal differences between imported and locally produced ceramics. LRD group ceramics are distinguished by their well-levigated fine pastes with mica and lime inclusions, while daily-use vessels have coarser textures. The ceramic data obtained from the areas indicate that this part of the Eastern Necropolis held an important position within the production-consumption dynamics of the city of Side during the period spanning the fourth to the seventh centuries AD.

Giriş

Side Antik Kenti Nekropol alanı, yerleşimin erken dönem savunma sisteminin (Mansel 1978, 36-66; savunma sisteminin bir parçası olan Doğu kapısındaki güncel çalışmalar için bk.: Lohner-Urban 2020, 308) hemen dış hattında konumlanmakta olup, kentin kurulduğu yarımadayı çevreleyen geniş bir coğrafyaya yayılmaktadır. Nekropol, yarımadanın batı ve doğu kıyı bölgelerini de kapsayacak biçimde geniş bir coğrafyaya yayıldığı için, modern literatürde "*Batı*

ve Doğu Nekropol" olarak iki ana bölüme ayrılarak tanımlanmaktadır (Mansel 1978, 293). Doğu Nekropol alanı, zaman içerisinde kalın bir kum tabakası ile örtülmüş olduğundan, yüzeyde mimari kalıntıların gözlemlenmesini kısıtlayan bir yapıya sahiptir.

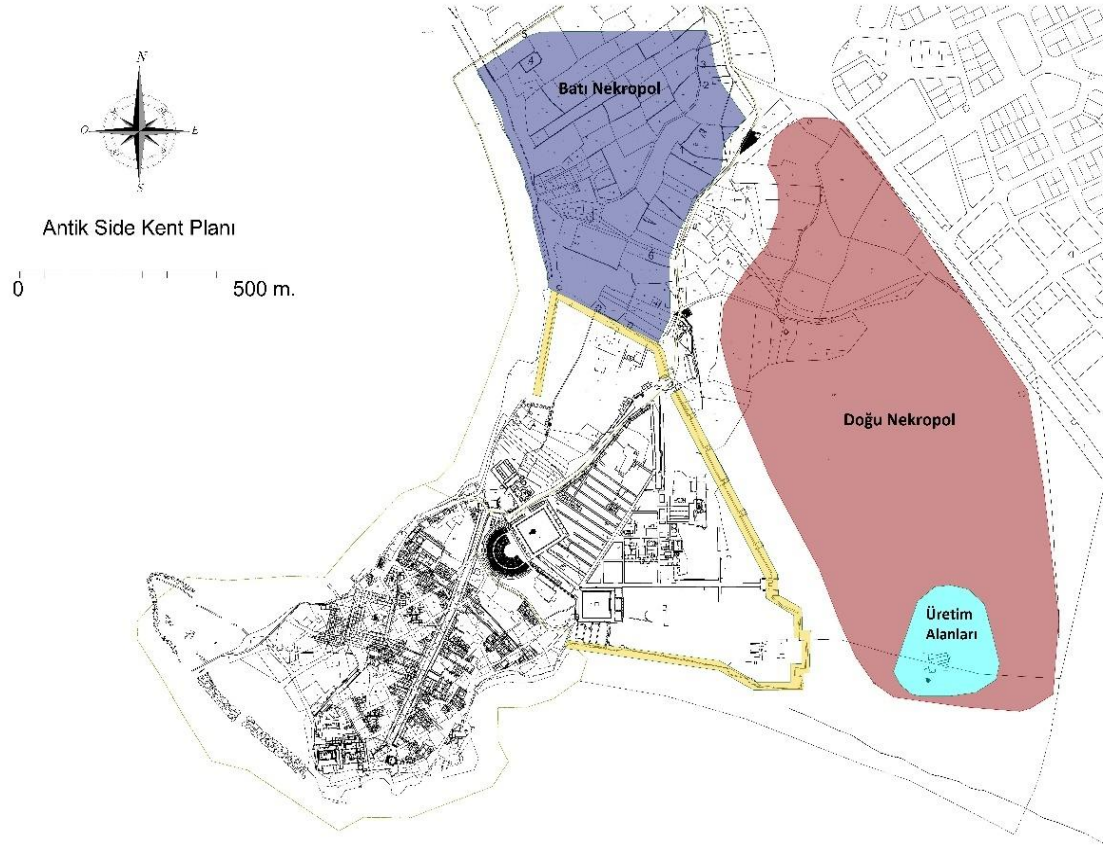

Fig. 1. Side Kent Planı, Doğu Nekropol Üretim Alanları
(Kent Planı: Soykal-Alanyalı 2024, Fig.1, Yeniden düzenleme: V. Öztekin)

Kent planına mevcut bu kalıntıların işlenmesi sürecinde, ilgili ekip, Doğu Nekropol'ün yüzeyinde dikkate değer yoğunlukta arkeolojik buluntuların varlığından söz etmişlerdir. Bu bağlamda, makalenin yazarlarından S. Akca tarafından alanda kısa soluklu bir yüzey araştırması gerçekleştirilmiş, buluntuların Doğu Nekropol'ün özellikle güneybatı kesiminde (Fig. 1) birbirine yakın konumlandırılmış 11 farklı alanda yoğunlaştığı tespit edilmiştir (Fig. 2). Bu alanların yüzölçümleri farklılık gösterdiğinden, buluntuların sayısal dağılımı da çeşitlilik arz etmektedir. Ancak neredeyse, tüm alanlarda buluntu türlerinin benzerlik taşıdığı gözlemlenir.

Söz konusu 11 alandan toplanan arkeolojik buluntular arasında en yoğun grubu seramik parçaları oluşturmaktadır. Bunu en az onlar kadar yoğun, büyük oranda sarımsı ya da gri damarlı beyaz, daha az oranda ise bej damarlı siyah mermerden oluşan yongalar takip etmektedir. Yongalar arasında söz konusu mermer türlerinden imal edilmiş tesseraların varlığı ayrıca kayda değerdir. Bunun yanı sıra, neredeyse tüm alanlarda mermer kaplama levha ve pervaz parçaları ile yivli sütun gövdelerine ait mimari elemanlar da tespit edilmiştir. Bu yapı elemanları, farklı işlevlerde yeniden kullanılmak için kasti biçimde küçük parçalara ayrılmış olmalıdırlar. Bunlara ek, bazı alanlarda cam parçaları (2., 4. ve 7. Alan), demir çivi kalıntıları (4., 6., 9. ve 10. Alan) ile sikkelere de (2. ve 7. Alan) rastlanmıştır.

Fig. 2. Doğu Nekropol'ün güneybatısında konumlanan Üretim alanları ve Yüzeydeki Arkeolojik buluntular

Belirtilen 11 alanda, yukarıda anılan buluntu gruplarına üretim faaliyetlerine işaret eden çeşitli kalıntılar da eşlik etmektedir. Bunlar arasında seramik ve demir cürufları, fırın sıvası parçaları, perdahlama/şekil verme amacıyla kullanıldığı düşünülen seramik aletler, üretim hatalı seramik parçaları ve metal çapaklar yer almaktadır. Dolayısıyla Doğu Nekropol'ün güneybatı kesiminde tespit edilen alan, Side Antik Kenti'nin üretim merkezlerinden biri olarak değerlendirilmiştir.

Bu çalışma, 11 alandan toplanan arkeolojik materyallerden özellikle seramik gruplarının tipolojik, kronolojik ve işlevsel özellikleri üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu sayede söz konusu alanların kullanım evrelerinin saptanması amaçlanmaktadır. Ayrıca üretim süreçlerine ilişkin kalıntılar aracılığıyla, Nekropol içerisindeki bu alanların Side kentinin üretim-tüketim dinamikleri içerisindeki konumuna dair veriler sunulması hedeflenmektedir.

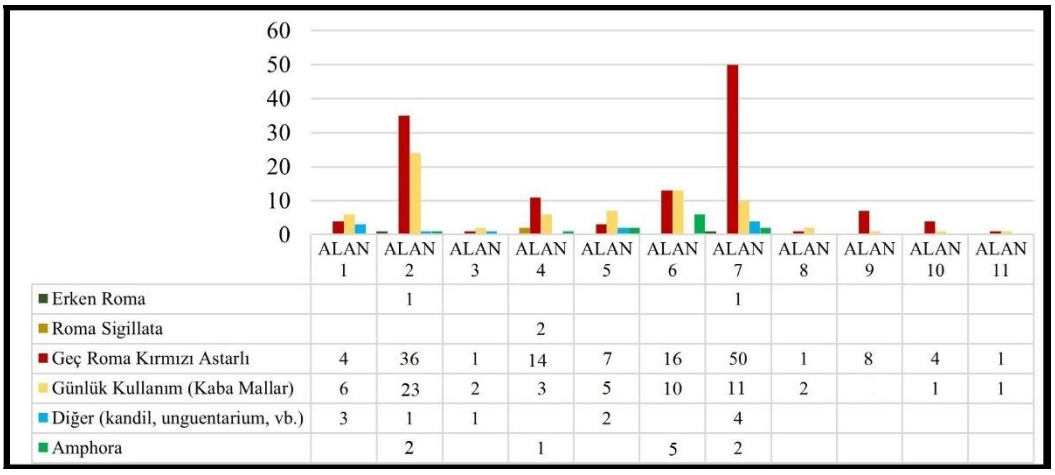
Seramiklerin Alanlara Göre Değerlendirilmesi

Alanlarının yüzölçümlerindeki farklılıklar, seramiklerin sayısal dağılımı ve çeşitliliğinde de belirgin farklılıklara yol açmıştır. Bu bağlamda hem malzeme çeşitliliği hem de buluntu yoğunluğu bakımından öne çıkan iki alan, 2 ve 7'dir (Fig. 3).

Çalışmada ele alınan seramik buluntuların değerlendirilmesinde, Minimum Birey Sayısı (MBS) yöntemi esas alınmış ve toplamda 230 form veren birey tespit edilmiştir. İncelenen bireylerin yaklaşık %63'ü kırmızı astarlı ve sigillata kap formlarına ait ince seramiklerden oluşurken, %28'i günlük kullanım veya mutfak kapları olarak nitelendirilen kaba seramiklerden, %4'ü amphoralardan, geriye kalan kalan %5'lik kısım ise kandil, unguentarium ve matara gibi özel işlevli seramiklerden oluşturmaktadır (Fig. 4).

Alan 1 (Fig. 8; Çiz. No. 1-13)

Bu alanda, toplam 43 küçük ve orta boy amorf seramik parçası belgelenmiş olup, bunlardan 13 form veren birey değerlendirmeye alınmıştır. Seramik grupları içinde, Geç Roma D (GRD) grubu kırmızı astarlı seramik parçaları (no. 1–4), günlük kullanım kaplarına ait çeşitli formlar (no. 5–10), unguentarium (no. 11) ve kandil parçaları (no. 12–13) bulunmaktadır.

	ALAN 1	ALAN 2	ALAN 3	ALAN 4	ALAN 5	ALAN 6	ALAN 7	ALAN 8	ALAN 9	ALAN 10	ALAN 11
Erken Roma		1					1				
Roma Sigillata				2							
Geç Roma Kırmızı Astarlı	4	36	1	14	7	16	50	1	8	4	1
Günlük Kullanım (Kaba Mallar)	6	23	2	3	5	10	11	2		1	1
Diğer (kandil, unguentarium, vb.)	3	1	1		2		4				
Amphora		2		1		5	2				

Fig. 3. Seramik Buluntuların Alanlara Göre Dağılımı

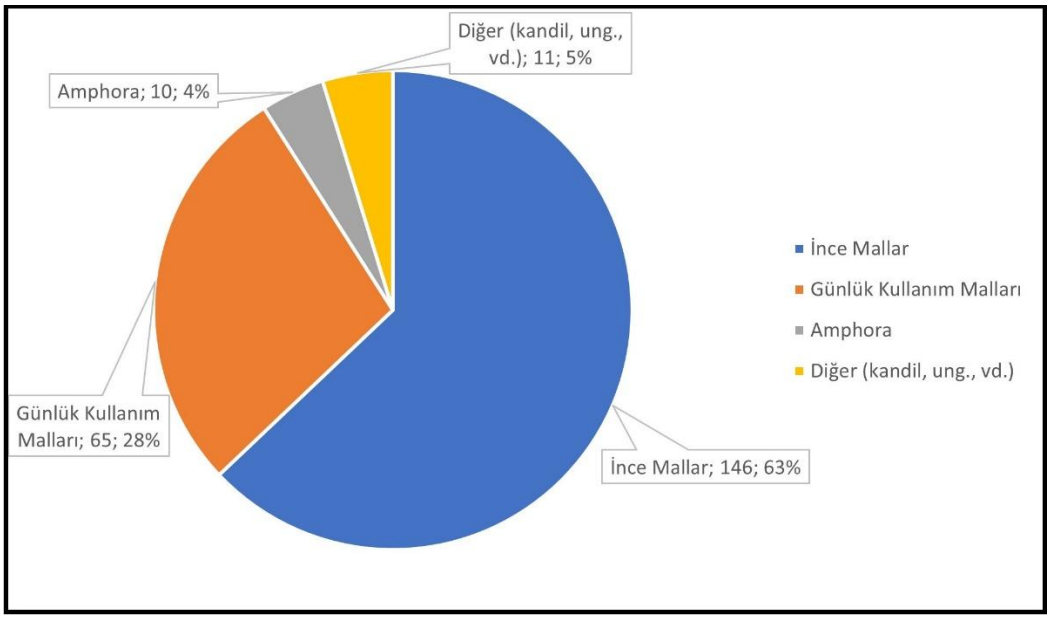

Fig. 4. Seramik Buluntu Gruplarının Genel Dağılımı

Alan, GRD grubu örnekler (no. 1-4) dikkate alınarak tarihlendirilmiştir. En erken buluntu, MS IV. yüzyılın ikinci yarısı-V. yüzyıla tarihlenen Hayes Form 1'e ait bir parçadır (no. 1). En geç tarihli örnek ise, MS VI. yüzyılın ikinci yarısından MS VII. yüzyılın ilk yarısına kadar kullanımda kaldığı kabul edilen Meyza H8B formuna ait tabak parçasıdır (no. 4).

Alan 2 (Fig. 8-9; Çiz. No. 14-75)

Alan 2'de toplam 197 amorf seramik parçası içinde 62 form veren birey belirlenmiştir. Alan, büyük ölçüde Geç Antik – Erken Bizans dönemine tarihlenen seramiklerle homojen bir şekilde temsil edilmekte olup, özellikle GRD grubuna ait kırmızı astarlı seramiklerin yoğunluğu dikkat çekicidir. Bu grup içerisinde, MS VI. yüzyılın sonu-VII. yüzyılın ilk yarısında yaygın kullanım gören Form 9'un C ve B varyantları (no. 14-24) ile aynı döneme tarihlenen "Well" form örnekleri (no. 39-45) alandan yoğun şekilde elde edilmiştir.

GRD grubundaki, geç VI.- erken VII. yüzyıla tarihlendirilen GRD Hayes Form 6 (no. 25), Form 7 (no. 37-38) ve basin (geniş çanak veya leğen) formlarından GRD 11 (no. 46-47) ve GRD 12B (no. 48-49) alanın geç kullanımını destekler niteliktedir. Daha erken dönemlere ait (IV.

yüzyılın sonu-VI. yüzyılın ilk yarısı) GRD Form 1 (no. 26-27), Form 2 (no. 28, 31, 32, 34) ve GRD 9A (no. 29-30) ise sınırlı sayıda temsil edilmektedir.

GRD grubunu, günlük kullanım kapları izlemektedir. Bu grup içerisinde pişirme ve depolama kaplarına ait ağız ve dip parçaları tespit edilmiştir (no. 50-61, 67). Türkiye'nin Akdeniz kıyı şeridindeki birçok kentin repertuvarında yaygın olan bu seramiklerin form acısından yakın benzerlerine özellikle, Pamphylia bölgesinde Perge'de rastlanılır. Perge örnekleri, MS VI.-VII. yüzyıllar arasına tarihlendirilmektedir (Fırat 1999, Lev. 144-155: 657-697). Ayrıca, yemek hazırlama aşamasında kullanılan mortar (havan) ve basin (geniş çanak veya leğen) benzeri kaplar da (no. 63-66, 68) alan repertuvarını zenginleştirmektedir. Benzerlerine yine Perge repertuvarında rastlanan (Çokay-Kepçe 2022, 76) bu grubun içerisinde 66 no.'lu Kuzey Suriye tipi mortarın çok benzeri ise Ashkelon'da tespit edilmiştir (Hayes 1967, 337-347; Johnson 2008a, 113, no. 339). Söz konusu seramikler, yine Geç Antik-Erken Bizans dönemine tarihlendirilmektedir.

Günlük kullanım seramikleri arasında bulunan çeşitli boyutlardaki sıvı kaplarına ait düz ya da alçak ayaklı dip parçaları (no. 69-71) ile küçük çaplı, dışa çekik ağız parçası (no. 72), biçimsel sadelikleri nedeniyle kesin bir kronolojik değerlendirmeye olanak vermemektedir.

Alan 2'de ayrıca, iki adet amphora parçası bulunmuştur. Bunlardan ilki, erken VII. yüzyıla tarihlendirilen ve Ege kökenli olduğu düşünülen LR2B formuna ait ağız parçasıdır (no. 73). Diğeri ise (no. 74) Pompei V tipi olup, MS I.-II. yüzyıllara tarihlendirilen Kilikia kökenli bir forma benzerlik göstermektedir.

Son olarak, işlevi tam olarak belirlenememiş basık gövdeli bir kap parçası (no. 75) belgelenmiştir. Bu örneğin biçimsel olarak en yakın paraleli, Saraçhane kazılarında tespit edilmiş olup, MS IV. – VII. yüzyıl aralığına tarihlendirilmektedir.

Alan 3 (Fig. 9; Tablo 76-79)

Alan 3'te, ısıya maruz kalmış çatı kiremidi parçalarının yanı sıra 6 amorf ve 4 form veren seramik parçası tespit edilmiştir. Form veren örneklerden yalnızca GRD grubu form 9A'ya dahil olan ağız parçası (no. 76), MS VI. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilebilmiştir. Ayrıca, muhtemelen sıvı kaplarına ait olduğu düşünülen iki adet dip parçası (no. 77-78) ile MS IV. – VII. yüzyıllar arasında kullanıldığı varsayılan bir kandilin burun parçası (no. 79) alan buluntuları arasında yer almaktadır.

Alan 4 (Fig. 9; Tablo 80-99)

Bu alanda, ısı etkisiyle bozulmuş çatı kiremidi parçalarının yanı sıra toplam 38 amorf ve 29 form veren birey belgelenmiştir. Erken dönem buluntuları arasında, DSD grubu P11 formuna ait ağız parçası (no. 80) ve muhtemelen P40 grubuna ait halkalı dip parçası (no. 91) dikkat çekmektedir. Bu buluntular, MS I. yüzyılın ikinci yarısı ile II. yüzyıl arasına tarihlendirilmektedir.

Alanın en geç tarihli buluntuları ise, GRD grubuna aittir. GRD Hayes Form 9C'ye ait (no. 87) geniş çanak parçası, MS VI. yüzyılın sonu-VII. yüzyılın üçüncü çeyreği arasında kullanılmıştır. GRD Hayes Form 7 varyantları (no. 85-86) ile GRD Meyza H11B basin (geniş çanak veya leğen) parçaları (no. 88-89) ise MS VI. yüzyılın ikinci yarısı-VII. yüzyıl başına tarihlendirilmektedir.

Ayrıca, MS V. yüzyılın ikinci yarısından VI. yüzyıl başlarına kadar yaygın kullanım gören GRD Hayes Form 2 varyantları (no. 83-84) ile MS V. yüzyıl formlarından Meyza Çand 29/H11 (no. 81) ile H1A'ya (no. 82) ait seramik parçaları da alanda saptanmıştır.

Nadir bulunan ithal seramikler arasında, MS V. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen, Afrika kökenli kırmızı astarlı seramik parçası (no. 92) önemli bir örnektir. Alanda ayrıca, ince seramiklerin yanı sıra, pişirme kaplarına ait günlük kullanım seramiklerinden pişirme kap parçaları (no. 93-95), GRD Form 8'in taklitleri (no. 96-98) ve LR1C formundaki bir amphora parçası (no. 99) tespit edilmiştir. Alanda ele geçen bu tek amphora parçası, MS VI. yüzyılın sonu – erken VII. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Alan 5 (Fig. 10; Tablo: 100-113)

Toplam 42 adet seramik parçası arasında 14 form veren birey bulunmaktadır. Seramikler, tıpkı Alan 2'de olduğu gibi, homojen bir biçimde Geç Antik-Erken Bizans dönemine tarihlenmektedir.

GRD Form 6 ve 7 varyantları ya da taklitleri (no. 100, 102-103), alanın en geç tarihli örnekleri olup, Perge buluntularıyla paralellik göstermektedir. Bu paralellikler doğrultusunda, bu örnekler de MS VI. yüzyılın ikinci yarısı-erken VII. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir. GRD Hayes Form 2 (no. 101) ve Hayes Form 9A'ya (no. 104) ait dip parçaları ise MS V. yüzyılın ortaları-VI. yüzyıla yerleştirilmektedir.

GRD grubunun yanı sıra, Kuzey Afrika kökenli kırmızı astarlı seramikler de belgelenmiştir. Bunlar arasında Hayes Form 80B (no. 105) ile Tripolis Kırmızı Astarlı Hayes 1 Formu (no. 108), MS V. yüzyılda Akdeniz'e ithal edilen seramik tipleri olarak öne çıkmaktadır (Hayes 1972, Fig. 60: form1-1).

Günlük kullanım seramikleri arasında, dışa katlı üçgen ağızlı pişirme kabı (no. 107) ve yuvarlak dipli derin tava parçası (no. 106), Anadolu'nun güney kıyılarında yaygın olup, MS V.-VII. yüzyıllar arasına tarihlendirilmektedir. Ayrıca "güğüm" olarak tanımlanabilecek, biri dışa çekik diğeri iç bükey ağızlı, ağız kenarı silme ile hareketlendirilmiş ve kulp kısmında halka izi bulunan tek kulplu iki adet sıvı kabı (no. 110-111) Perge, Elaiussa Sebaste ve Xanthos buluntularıyla paralellik göstermekte ve MS VI. – VII. yüzyıllar arasına tarihlendirilmektedir. Aynı grubun içinde yer alan dairesel formlu, kabartma halka bezemeli kapak parçası (no. 109) biçimsel olarak Perge örnekleriyle benzerlik göstermektedir ve genel olarak MS IV.-VII. yüzyıllar arasına yerleştirilmektedir. Son olarak, aynı dönem aralığına tarihlendirilen ve Perge'den paralelleri bilinen iki kandil parçası (no. 112-113) alan repertuvarına dahildir.

Alan 6 (Fig. 10; Tablo 114-145)

Alan 6'da toplam 137 seramik parçası belgelenmiş olup, bunların 32'si form veren niteliktedir. GRD grubuna ait Meyza H6 (no. 124), form 7 (no. 120-121), Meyza K2B taklit (no. 126) ve Meyza K5A taklitleri (no. 127-128), MS VI. yüzyılın ikinci yarısı-erken VII. yüzyıl aralığına tarihlendirilmektedir. Bu gruba ait diğer formlar arasında Meyza H12B (no. 114), Form 1 (no. 115), Form 2'nin geç varyantları (no. 116-117), Meyza H3 (no. 118-119), Meyza H8A'ya ait ağız parçaları (no. 122-123), Form 11 dip parçası (no. 129) ve stilize yaprak biçimli baskı bezemeli bir tondo parçası (no. 125) yer almaktadır.

Günlük kullanım seramikleri arasında Lykia ve Pamphylia bölgelerine özgü, MS V.-VII. yüzyıllar aralığına tarihlendirilen formlar saptanmıştır. Bu grubu, dışa katlı üçgen ağız kesitli pişirme kapları (no. 130-132), sıvı kapları (testi/testicik) (no. 133, 135), tavalar (no. 136-137) ve mortar (no. 138) oluşturmaktadır. Bu grup içinde yer alan burmalı kulplu küçük boyutlu sıvı kabı (no. 139), Perge'de belgelenmiş bir örnekle benzerlik göstermesine rağmen, kesin bir tarihleme yapılamamıştır.

Alandan ayrıca, az sayıda da olsa MS I.-III. yüzyıllarına tarihlendirilen Zemer 41 (Agora G199) amphora tipinde parçalar (no. 140-141, 143-145) tespit edilmiştir. No. 145 numaralı ağız parçası üzerinde kısmen okunabilen "AN" harfleri, biçimsel olarak Antiocheia ad Cragum antik kenti mühürlü amphora örneklerine oldukça benzemektedir. Diğer bir amphora örneği ise üzerinde kazıma (graffiti) tekniğiyle işlenmiş "X" (Chi) harfi taşıyan oval kesitli bir kulptur (no. 142), ancak tipolojik açıdan tanımlanması mümkün olmamıştır.

Alan 7 (Fig. 11-12; Tablo 146-212)

Alan 7, 318 seramik parçasıyla en yoğun seramik barındıran alanlarından biridir. Bu parçaların 73'ü form veren nitelikte olup, Augustus döneminden (MÖ I.-MS I. yüzyıl) MS geç VI. yüzyıl-erken VII. yüzyıla kadar uzanan geniş bir kronolojik yelpazeye sahiptir.

Seramikler arasında Geç Roma D (GRD) grubu kırmızı astarlı seramikler baskın konumdadır. Bu gruptaki formlar arasında Form 1 (no. 146-149), Form 2 ve varyantları (no. 150-161), Form 7 çeşitlemeleri (no. 163-174), Form 7/8 geçişi (no. 175-176), Form 4/8 geçişi (no. 177-178), Form 8 çeşitlemeleri (no. 179-181), "Well" Form (no. 182-184), Form 6 (no. 185) ile Meyza form H11C (= Reynolds form 11A/B) basin (geniş çanak veya leğen) tipleri (no. 186-195) yer almaktadır.

Ayrıca, MS II. – III. yüzyıla tarihlendirilen sıva kabı parçası (no. 207) ile Geç Antik Dönem

boyunca bölge ve çevresinde yaygın olarak kullanılan pişirme kabı formları (no. 196-204), GRD 7/10 geçiş formuna ait kalın cidarlı, geniş ağızlı basin (geniş çanak veya leğen) parçası (no. 205) da belgelenmiştir. İki adet Amphora örneği, MS I.-IV. yüzyıllara tarihlendirilen, Kilikia menşeli Zemer 41 tipi (pinched handle) amphoralara ait ağız ve dip parçalarıdır (no. 208-209).

Çalışma içerisinde "diğer" başlığı altında sınıflandırılan seramikler arasında, Pamphylia bölgesine özgü kandil dip ve burun parçaları (no. 210-212) ile Sagalassos'ta üretimi olduğu kabul edilen ve MS III.-VII. yüzyıllar aralığına tarihlendirilen mataraya (*oinophoros*) ait gövde parçası (no. 206) dikkat çekmektedir.

Alan 8 (Fig. 12; Tablo 213-215)

Bu alanda yalnızca 7 seramik parçası tespit edilmiş olup, bunlardan 3'ü form veren niteliktedir. En geç tarihlenen buluntu, MS V. yüzyılın ikinci yarısı – erken VI. yüzyıla ait olduğu düşünülen GRD Form 2 veya Form 9A'a ait dip parçasıdır (no. 213). Ayrıca, Kilikia kökenli, dışa yuvarlatılmış ağızlı ve keskin profilli, hafif yuvarlak bir dibe sahip tencere formu (no. 215) da belgelenmiştir. Bu örnek, Kelenderis kazı buluntularına dayanarak MS V.-VI. yüzyıllar arasına yerleştirilmektedir.

Alan 9 (Fig. 12; Tablo 216-223)

Toplam 37 adet amorf seramik parçasından sadece 8'i form veren niteliktedir. Form veren parçalardan bir tanesi dışındaki tamamı GRD grubuna ait kırmızı astarlı seramiklerdendir. Tespit edilen formlar arasında Form 2 (no. 216), Form 7 (no. 217-218), Form 9C (no. 219), Form 9C/10 (no. 220), Meyza Form 11C (no. 221) ve Hayes Form 11B (no. 222) bulunmaktadır. Form 2 ve 7'ye ait örnekler, MS V. yüzyılın ikinci yarısı ile VI. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmektedir. Grubun daha geç formları arasında olan Meyza H11B/C ve 9C ise MS VI. yüzyılın sonu - VII. yüzyılın ilk yarısına yerleştirilmiştir. Alandaki GRD seramiklerinin dışındaki tek örnek, Hayes tarafından MS 530-600 aralığına tarihlendirilen, Afrika Kırmızı Astarlı form 91C örneğidir (no. 223). Bu veriler, alanın kullanımının MS VII. yüzyılın ilk yarısında sona erdiğini göstermektedir.

Alan 10 (Fig. 12; Tablo 224-228)

Bu alanda, toplam 21 adet küçük ve orta boy amorf seramik parçasından 5 adet form veren birey belirlenmiştir. Tüm buluntular, GRD grubu kırmızı astarlı seramiklerden oluşmakta olup, MS V. yüzyılın üçüncü çeyreği-VII. yüzyılın ilk yarısı arasına tarihlendirilmektedir. Tespit edilen formlar arasında Form 7 (no. 224-225), "Well" form (no. 226) ve Hayes 11B (no. 227) tipi örnekler yer almaktadır.

Alan 11 (Fig. 12; Tablo 229-230)

Alanda yalnızca 13 adet seramik parçası tespit edilmiş olup, bunlardan 2'si form veren niteliktedir. Bunlardan ilki, GRD Form 5 ağız parçasıdır (no. 229) ve MS VI. yüzyıla tarihlendirilmektedir. İkinci örnek ise, gövdesi yivlerle hareketlendirilmiş ve sıvı kabına ait olduğu düşünülen dar bir kaide parçasıdır (no. 230). Bu örnek, Perge'deki benzer örneklerle karşılaştırılarak MS VI.-VII. yüzyıllar arasına yerleştirilmiştir.

Alanların Genel Değerlendirmesi

İncelenen 11 alandan elde edilen seramik buluntuların en baskın grubu, kırmızı astarlı seramiklerdir. Bu grubun içerisinde, Kuzey Afrika kökenli dört parça (no. 92, 105, 108, 223) dışındaki örneklerin tamamı, Geç Roma D (GRD) tipine ait seramiklerden oluşmaktadır. Bununla birlikte, Roma İmparatorluk Dönemi'ne ait ince seramikler ise oldukça sınırlı sayıdadır ve yalnızca Doğu Sigillata D grubuna ait dip ve amorf gövde parçaları ile temsil edilmektedir.

Alanlardaki GRD grubuna ait seramikler, Side kent repertuvarında tanımlanan form çeşitliliğine sıkı bir şekilde uyum göstermektedir (Şen 2025, 185-237). J. W. Hayes'in oluşturduğu ve H. Meyza tarafından güncellenen form repertuvarı kapsamında, 16 farklı form ile bu formalara ait varyant ve geçiş formları tespit edilmiştir. Bu zengin form çeşitliliği, Side

kentinin seramik üretim ve kullanım kültürünün kapsamlı bir yansımasıdır. Tespit edilen başlıca form grupları arasında GRD Form 1, 2, 3, 5, 6 ve "Well" form gibi çanak formları; GRD Form 8 ve GRD Form 9 grubuna ait (Hayes form 9A, 9B, 9C/10) geniş ve derin çanaklar; GRD 11 (Reynolds H11A, H11B ve Meyza H11C gibi daha geniş çaplı basin (geniş çanak veya leğen) formları yer almaktadır. Ayrıca nadiren rastlanan Meyza K2, K5, 12B ve K8 formları ile Form 7/8, Form 7/11 ve 4/8 geçiş/ara formlar da repertuvarda mevcuttur.

Anadolu'nun güney kıyı şeridi, Kıbrıs ve Doğu Akdeniz kavsinde yoğun olarak görülen GRD grubu kırmızı astarlı seramiklerin Kıbrıs kökenli olduğu genel kabul görse de Kıbrıs'ta henüz bir üretim merkezi tespit edilememiştir. Ancak Anadolu'nun güneyinde son dönemlerde yapılan çalışmalar, Pamphylia ile Pisidia sınırında yer alan Pednelissos antik kenti ile günümüz Manavgat ilçesi Çanaklı Tepe'de birer GRD üretim alanının varlığını ortaya koymuştur (Köse 2017, 184-185, res. 3-4; Bilgin *et al.* 2024, 86-87). Bu iki üretim alanından buluntuları yayınlanmış olan Pednelissos antik kentinin repertuvarı ile karşılaştırıldığında, standart GRD formlarının varyantlarının (Jackson *et al.* 2012, 89-114) bu alanlarda da görüldüğü tespit edilmiştir.

Seramik yoğunluğu acısından ikinci sırada yer alan günlük kullanım seramikleri, pişirme, hazırlama, depolama ve sıvı kapları gibi farklı işlevlere sahiptir. Bunlar, Pamphylia başta olmak üzere, Anadolu'nun Akdeniz kıyıları ve Doğu Akdeniz'de yaygın biçimde görülmektedir. Özellikle pişirme kapları, form ve hamur özellikleri açısından yüksek düzeyde homojenlik sergiler; ağız çapları genellikle 18-24 cm arasında değişmekte olup çoğunlukla çift kulpludur. Bu özellikler, bu kapların bireysel ve ev içi kullanıma uygun olduklarını düşündürmektedir (Oransay – Şen 2024, 202). En yaygın form olarak dışa katlı üçgen ağız profiline sahip tip, Lykia bölgesi örnekleriyle kronolojik ve morfolojik olarak güçlü bir bağ göstermektedir. Doğu Nekropolü çevresinden elde edilen buluntular ise çoğunlukla Geç Antik-Erken Bizans Dönemine tarihlendirilmektedir.

Pişirme kaplarının yanı sıra, tava grubu seramiklerin de bölgesel ya da komşu bölgelerle ortak form repertuvarına sahip olduğu saptanmıştır. Lykia, Pamphylia ve Kilikia bölgelerine özgü bu kapların yanı sıra, Kuzey Suriye tipi mortar parçasının da bulunması, bölgenin mutfak kültüründe ithal malzemenin de önemli yer tuttuğunu göstermektedir. MS III. yüzyıldan itibaren Doğu Akdeniz'den ithal edildiği bilinen Kuzey Suriye mortarlarının Perge'de olduğu gibi (Çokay-Kepçe 2022, 76), Side kentinde de ticaretinin MS V. yüzyıla kadar rahatlıkla devam ettiği düşünülebilir.

Doğu Nekropol çevresindeki alanlardan ele geçen ticari depolama kapları (amphoralar), Side kent repertuvarına sınırlı katkı sağlamaktadır. Side kazıları repertuvarında özellikle MS I.-IV. yüzyıl arasına tarihlendirilen "Pinched Handle" (=Zemer 41 = Agora G199 = Anemurium Williams tip A) tipi amphoralar, (Robinson 1959, Pl. 8: G199; Williams 1989, Pl.54-55: Amphora type A: Şenol 2009, 141-142; Şenol & Cankardeş Şenol 2003, 124-125; Akkaş 2021, 62-66), öne çıkmaktadır. Bu tipin üretim merkezleri Kilikia'da Syedra ve Antiocheia ad Cragum olarak belirlenmiştir (Rauh – Slane 2000, 321-327). Doğu Nekropol çevresindeki alanlardan bu amphora tipine ait az sayıdaki örnek içerisinde Alan 6'dan ele geçen ve üzerinde kısmen "AN" harfleri okunabilen mühürlü ağız parçası, Antiocheia ad Cragum kenti mühürlerine stilistik açıdan yakınlık göstermesi nedeniyle önemlidir (Kızılarslanoğlu 2023, 1690, Şekil 20: AaC 1b amphorası mühürleri). Bunun yanı sıra, diğer alanlardan elde edilen ve birer örnekle temsil edilen Geç Roma dönemi amphora tipleri (LR1 ve LR2) de bulunmaktadır.

Alan 1, 3, 5, 6 ve 7'den elde edilen seramikler arasında, sınırlı sayıda da olsa kandil, unguentarium ve matara parçaları yer almaktadır. Kandiller, tek formda temsil edilmekte; düz ve dar dip, iç bükey diskus, biye kesilmiş ağız açıklığı bulunan uzun bir burun, diskus sınırına yakın, içi dolu dairesel kesitli tutamağa sahip olmasıyla karakterize edilmektedir. Oldukça sade formdaki kandillerin yüzeyleri kırmızıdan kızıl kahverengiye değişen astarla kaplı olup bu özellikleri ile LRD grubu seramiklerine benzerlik göstermektedirler. Side dışında, Perge Akropolis ve Aşağı Kent kazılarında yaygın bulunan bu kandiller, MS IV. – VII. yüzyıllar arasına tarihlendiril-

mektedirler (Çokay 2003, 140). Kandil formunun Pamphylia dışındaki bölgelerde görülmemesi, bölgeye özgü yerel üretim olduğunu düşündürmektedir (Şen 2025, 192-193). Bu formun benzer tek paraleli, British Museum kataloğunda yer almaktadır. Kökeni belli olmayan ancak Anadolu üretimi olabileceği düşünülen söz konusu kandil, MS II. yüzyıla tarihlendirilmiş erken örneklerinden olmalıdır (Bailey 1988, 418, Pl. 125: Q3336).

Tespit edebilen en erken tarihli seramik buluntular, Alan 2 ve 7'den elde edilen iki amorf parçacıktır (Fig. 5). Yumuşak dokulu, sarımtırak hamurlu bu örneklerin cidar kalınlıkları 2-3 mm arasında değişmektedir. Alan 2'den gelen gövde parçasının dış yüzeyinde, oldukça aşınmış olmakla birlikte kabartma tekniğiyle yapılmış figüratif olabileceği düşünülen bir bezeme izlenebilmekte; iç yüzeyinde sır kalıntı izi görülmektedir. Alan 7'den elde edilen diğer parça ise muhtemelen skyphos'a ait ağız kenarıdır. Bu parçanın iç yüzeyinde hardal sarısı (Mun. 10YR 6/6), dış yüzeyinde ise yeşil sır (Mun. 5G 6/6) kalıntıları mevcuttur[1]. Her iki buluntunun da kalıp işi kurşun sırlı seramik olduğu düşünülmektedir. Bu tür seramiklerin, MÖ I. yüzyıldan itibaren Rhosus'ta (Arsuz-İskenderun) üretildiği; sonraki dönemlerde ise Kilikia (Tarsus) ve Pamphylia (Perge) gibi kentlerde devam ettiği bilinmektedir. Özellikle Perge'de yürütülen kazılarda ele geçen üçayak ve tabla parçaları, bu merkezde Augustus döneminden itibaren bu seramik türünün üretiminin devam ettiğini ortaya koymaktadır (Atik 1995, 18-19; Oransay 2001, 48).

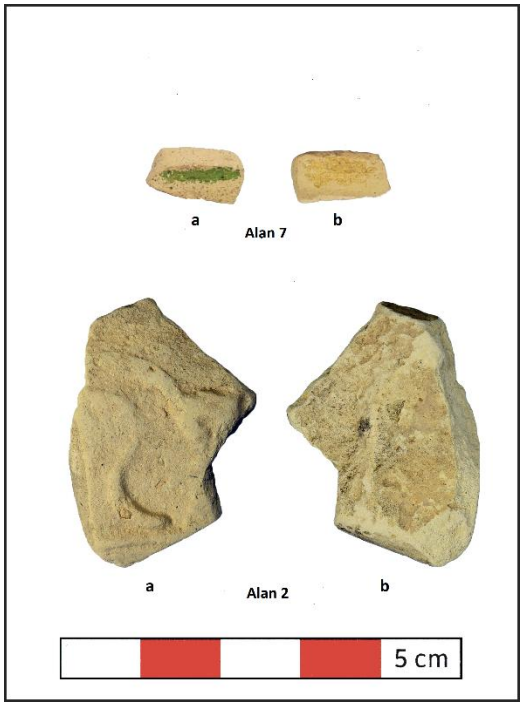

Fig. 5. Erken Roma Dönemi Seramik Buluntuları

İncelenen seramiklerin yaklaşık %67'si, MS IV. yüzyılın ikinci yarısı ile MS VII. yüzyılın ikinci yarısında, %33'ü ise MS I.-IV. yüzyıl arasında kullanım görmüşlerdir. Tespit edilen seramik gruplarının dönemsel dağılımına bakıldığında %98'inin, Geç Antik-Erken Bizans Dönemi kırmızı astarlı seramiklerden oluştuğu, yalnızca %2'lik kısmın Roma Sigillata form tiplerini temsil ettiği görülür. Günlük kullanıma yönelik kaba seramik grubu; pişirme kapları, tavalar, basin (geniş çanak veya leğen), mortar ve çeşitli sıvı kaplarından meydana gelmekte ve bu grubun yaklaşık %85'i Geç Antik-Erken Bizans) Dönemine, %15'i ise Erken-Orta Roma Dönemine tarihlendirilmektedir. Ticari depolama kabı (amphora) ise sınırlı sayıdadır; bunların yaklaşık ¾'ü Erken-Orta

[1] Renk değerleri, Munsell Rock-Color Charts (2009 Revizyonu, Munsell Color) üzerinden verilmiştir.

Roma Dönemine, ¼'ü ise Geç Antik-Bizans Dönemine aittir. "Diğer seramikler" kategorisi altında değerlendirilen ve çoğunluğunu kandillerin oluşturduğu grup ise tamamen Geç Antik-Erken Bizans Dönemine tarihlenmektedir.

Üretime Dair Bulgular (Fig. 6A-C)

11 alandan dördünde (1, 2, 4 ve 9) seramik üretiminin farklı aşamalarına ışık tutan buluntular elde edilmiştir. Bu buluntular arasında, hatalı üretim sonucu ortaya çıkan veya yüksek ısı etkisiyle patlamış seramik atıkları, üretim sürecinde kullanıldığı düşünülen perdahlama ve şekil verme aletleri, seramik cürufu ile seramik fırınına (*Fig. 6A-kırmızı çerçeve içindeki parçalar*) ait sıva parçaları bulunmaktadır.

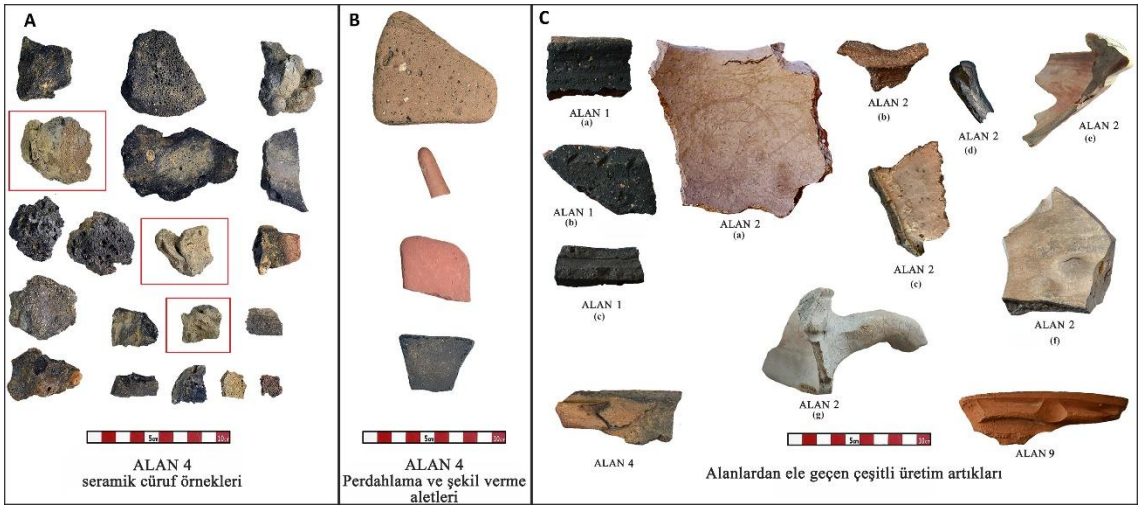

Fig. 6. Üretime Dair Bulgular

Üretimle doğrudan ilişkilendirilebilecek en somut veriler, özellikle Alan 4'te saptanmıştır. Alanda, seramik cürufları arasında olası fırın sıvasına ait parçalar (Fig. 6A) (Rhodiapolis üretim alanında, fırın sıvası olarak değerlendirilen benzer örnekler için bk.: Çetintaş 2018, 102, Görsel: 11-12) ile üretim aşamasında kullanılan perdahlama ve şekil verme aletleri (Fig. 6B) (Desbat 2004, 141, Fig. 9) dikkat çekicidir.

Alan 1, 2, 4 ve 9'da yüksek ısıya maruz kalmış, deforme olmuş veya üretim hatası taşıyan parçalara da rastlanılmıştır. Alan 1'de, yüksek ısı etkisi görmüş tuğla/kiremit parçalarının yanı sıra olasılıkla küçük pithos ya da depolama kabına ait toplam üç parça belgelenmiştir (Fig. 6C: Alan1/a-c). Alan 2'de ise pişirme kabı ağız parçası, kulplu ağız ve kulp parçası (Fig. 6C: Alan 2/a-c) üretim aşamasında deforme olmuş ya da yüksek ısıya maruz kalmış önemli parçalar arasındadır. Parçalardan ikisi tipolojik açıdan bilinen örneklerle örtüşmektedir; birincisi, Pamphylia, Lykia ve Kilikia repertuvarlarında MS V.–VII. yüzyıllar arasında yaygın görülen üçgen kesitli ağız profiline sahip, kısa boyunlu tek ya da çift kulplu pişirme kabıdır (Fig. 6C: Alan2/a) (Şen 2017, Pl. 58: type 3; Fırat 1999, Lev. 155: 697; Williams 1989, Fig. 39: 424). İkinci örnek ise, Suriye-Filistin kap geleneğine ait ince cidarlı, küresel gövdeli ve damarlı yatay kulpları bulunan geniş ağızlı bir tencere formudur (Johnson 2008b, 72, 168, Magness Casserole form 1: no. 825). Doğu Akdeniz coğrafyasında oldukça yaygın olan form, Suriye-Filistin bölgesinde MS III. yüzyıl sonlarından MS VIII.-IX. yüzyıla kadar kullanım görmüştür. Ancak en geniş dağılımını MS VI.-VII. yüzyılda yaşamıştır. Lykia (Pellegrino 2007b, Fig. 2:16; Şen 2017, Pl. 87: 731) ve Kilikia (Williams 1989, Fig. 38: 412-413) repertuvarlarında genellikle MS VI.-VII. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen bu formun Side ve Perge repertuvarlarında henüz rastlanılmamış olması, bu parçanın (Fig. 6C: Alan2/c) üretim atığı olma ihtimalini güçleştirmektedir. Alan 2'de ayrıca, kırmızı astarlı Geç Roma D grubuna ait üretim hatası şüphesi taşıyan çeşitli parçalar bulunmuştur. Bunlar arasında, aşırı ısıya

maruz kalmış GRD form 1 ve hava kabarcığı nedeniyle patlama izi taşıyan GRD form 9C'ye ait ağız parçaları (Fig. 6C: Alan2/d-e), ile yüksek ısıdan dolayı grileşmiş ve patlamış olabileceği düşünülen GRD form 12B'ye ait düz dip parçası (Fig. 6C: Alan2/f) yer almaktadır.

Alan 2'den gelen son örnek, hamur ve form açısından Kilikia üretimi LR1 amphoralarına benzeyen ve kulp yüzeyinde fırınlama öncesi kurumaya bağlı ince çatlaklar gözlemlenen kulplu bir amphora ağız parçasıdır (Fig. 6C: Alan2/g). Bu buluntu, üretim atığı olabileceği gibi, defolu ancak satışa sunulmuş bir ürün olma ihtimalini de taşımaktadır.

Alan 4 ve Alan 9'da ise, GRD grubu form 7'ye ait, farklı hamur kalitelerinde üretilmiş, pişirimi düzensiz (hatalı?) birer önek tespit edilmiştir (Fig. 6C).

Üretim hatalı buluntuların ağırlıklı olarak GRD grubuna ait olması dikkat çekicidir. Özellikle, kronolojisi iyi bilinen GRD Form 1 ve Form 9C gibi formların bu alanlarda bulunması, seramik üretiminin sürekliliği hakkında önemli ipuçları sunmaktadır. Bu doğrultuda, Alan 2'de üretimin IV. yüzyılın sonu/V. yüzyılın başından başlayarak, geç VI.-VII. yüzyılın ilk yarısına kadar devam ettiği; Alan 4 ve Alan 9'da GRD form 7 varyantları doğrultusunda, üretimin VI. yüzyıl boyunca kesintisiz biçimde devam ettiği önerilebilir.

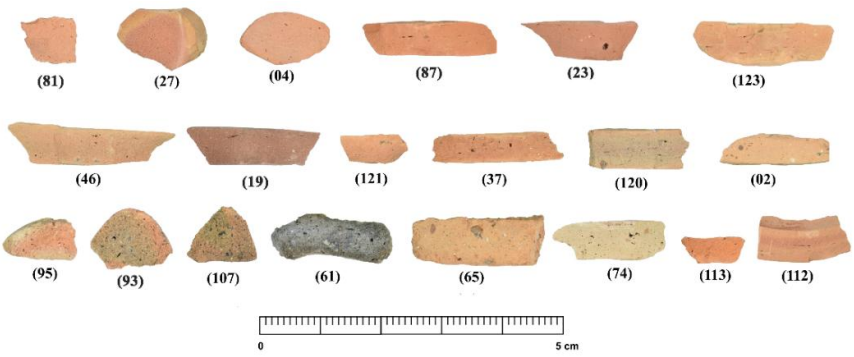
Hamur Özellikleri

Arkeometrik analiz henüz gerçekleştirilmemiş olmakla birlikte, makroskobik gözlemler doğrultusunda, Doğu Nekropol'ün farklı alanlarından elde edilen seramiklerin hamur yapısı incelenmiştir. İnceleme kapsamında, yoğunlukla GRD grubunu temsil eden kırmızı astarlı seramikler ile yerel ya da bölgesel özellikler taşıdığı düşünülen diğer formlar dikkate alınarak toplam 20 hamur örneği değerlendirilmiştir (Hamur örneklerinin numaralandırılmasında çizim numaraları esas alınmıştır; Renk değerleri Munsell Soil Color Charts renk kartelası üzerinden verilmiştir).

GRD grubuna ait on iki örnek (Fig. 7: 81, 27, 04, 87, 23, 123, 46, 19, 121, 37, 120, 02), günlük kullanım pişirme ya da ısıtma kaplarına ait üç örnek (no. 93, 95, 107), bir tava (no. 61), bir basin (geniş çanak veya leğen) formu (no. 65), yerel nitelikli olduğu düşünülen bir masa amphorası (no. 74) ve iki kandil örneği (no. 112, 113) incelenmiştir.

GRD grubu kırmızı astarlı seramiklerin hamur yapısı, sıkı dokulu fakat yumuşak bir yapıya sahip olmasına karşın düzgün bir kırılma gösteren, elenmiş kil ile ince kireç tanecikli ve az miktarda ince mika katkısından oluşmaktadır. Pişirme genellikle homojen olmakla birlikte, bazı örneklerde heterojen pişirmeye bağlı olarak yüzeyler daha koyu renklidir. Hamur rengi pembe, açık kırmızı, kırmızı ve soluk kırmızı tonları arasında değişmekte; ince ve mat astar ise bu renklerin koyu varyantlarını yansıtmaktadır. Süslemeler çoğunlukla dış yüzeyde, rulet veya basit bir kazıma aletiyle yapılmış tek bir çizgiden birkaç paralel ya da örtüşen çizgi bezemeler şeklinde gerçekleştirilmiştir, damgalı süslemeler nadiren görülmektedir. Benzer makroskopik gözlemler, Kıbrıs ve Anadolu'nun Akdeniz bölgesindeki antik kentlerin seramik repertuvarlarını inceleyen araştırmacılar tarafından da kaydedilmiştir (Hayes 1972, 371-372; Fırat 2003, 92-93; Kenkel 2007, 134-135; Tekocak 2007, 16-17; Özden-Gerçeker 2020, 105-106).

GRD grubunun erken dönem örnekleri 81 ve 27 numaralı hamurlar, GRD Meyza form Çand. L29/H11 ile Hayes Form 1 tiplerine uygun olup, sıkı, elenmiş bir matrise sahip, homojen pişmiş, kalın ve hafif parlak astarlı yapılarıyla Doğu Sigillata D grubu seramiklerine benzerlik göstermektedir. 04, 87, 23, 123, 46 ve 19 numaralı örnekler ise MS VI.–VII. yüzyıllarda yaygın görülen GRD Form 8, 9 ve 11'a ait hamurlardır. Bu örneklerde kalitenin düştüğü gözlemlenmektedir. Özellikle alanlarda sıkça rastlanan, MS VI. yüzyıl boyunca oldukça yaygın olan GRD form 7 örneklerinde (no. 120, 02) ise hamur çeşitliliği dikkat çekicidir. Alanlardan tespit edilen formun varyantlarının hamurları daha iri taneli ve gözenekli bir yapıya dönüşerek kırmızı astarlı seramiklerden ziyade günlük kullanım seramiklerine yakınlaşmaktadırlar.

Çiz. No.	Env. No.	İç Renk (Muns.)	Dış Renk (Muns.)	Form
81	SD.DN.4A.18	2,5YR 6/6	10R 3/4	GRD Meyza Form Çand. L29/H11
27	SD.DN.2A.24	2,5YR 6/6	10R 4/6	GRD Hayes Form 1
4	SD.DN.1A.11	2,5YR 7/8	10R 3/6	GRD Hayes Form 8B
87	SD.DN.4A.01	2,5YR 7/6	10R 5/8	GRD Hayes Form 9C
23	SD.DN.2A.08	2,5YR 6/6	10R 5/8; 5YR 8/3	GRD Hayes Form 9B
123	SD.DN.6A.02	2,5YR 8/4	2,5YR 5/6	GRD Meyza H8A (yerel hamur?)
46	SD.DN.2A.22	2,5YR 6/6	5YR 4/2; 7,5YR 7/4	GRD Hayes Form 11
19	SD.DN.2A.02	2,5YR 8/4	10R 4/4; 7,5YR 7/4	GRD Hayes Form 9B
121	SD.DN.6A.03	5YR 7/4	5YR 7/6	GRD Hayes Form 7
37	SD.DN.2A.06	2,5YR 7/6	2,5YR 5/8	GRD Hayes Form 7
120	SD.DN.6A.01	5YR 7/4	5YR 7/6	GRD Hayes Form 7 varyant (yerel hamur?)
2	SD.DN.1A.10	10R 5/6	7,5YR 7/6	GRD Hayes Form 7
95	SD.DN.4A.19	10R 5/6	10YR 8/3	Günlük Kullanım Seramiği/ Pişirme kabı
93	SD.DN.4A.13	2,5YR 7/6	2,5YR 5/1	Günlük Kullanım Seramiği/ Pişirme kabı
107	SD.DN.5A.12	10YR 6/1	2,5YR 5/1	Günlük Kullanım Seramiği/ Pişirme kabı
61	SD.DN.2A.58	10YR 6/1	7,5YR 7/6	Günlük Kullanım Seramiği/ Tava
65	SD.DN.2A.47	2,5YR 6/6	10R 4/4	Günlük Kullanım Seramiği/ Basin (leğen)
74	SD.DN.2A.39	7,5YR 8/2	7,5YR 8/3	Yerel amphora (?)
113	SD.DN.5A.08	2,5YR 7/8	2,5YR 4/3	Kandil
112	SD.DN.5A.13	2,5YR 5/6	10R 5/6	Kandil

Fig. 7. Hamur Örnekleri

Günlük kullanım seramiklerinden pişirme kaplarına ait üç hamur örneği (no. 93, 95, 107) Anemurium repertuvarında "white kitchen ware" (Williams 1989, 71-72) ve Lykia bölgesinde "kaolinitik hamurlu" gruba (Waksman – Lemaître 2010, 782-783, Fig. 4; Lemaître *et al.* 2013, 193-200) yakın özellikler taşımaktadır. Renkler açık kırmızıdan (2,5 YR 5/6, 10R 5/6) çok soluk açık kahverengiye (10YR 8/3) kadar değişmekte, ısıya maruz kalan örneklerde grileşme izleri ve yer yer siyah ve beyaz tanecik katkıları gözlemlenmektedir. Bu hamurlar, pişirme veya ısıtma kapları için uygundur. İnce cidarlı bu pişirme kaplarının cidar kalınlıkları 3-5 mm arasında değişmekte olup, Lykia, Pamphylia ve Kilikia bölgelerinde görülen pişirme kaplarıyla uyumludur (Şen 2017, Patara Hurmalık Hamam Type 3 (= Waksman-Lemaître LYC 81, 82, 49 = Özdemir TE V = Fırıncı TNI,2), 162-163). Aynı hamur kalitesinde olmakla birlikte yüksek ısı etkisiyle grileşmiş olan 61 no.lu örnek, büyük olasılıkla, Batı Anadolu kökenli bir tava formunun yerel üretimini temsil etmektedir (Turnovsky 2005, Fig. 1: 4; Lüdorf 2006, type PII/2, Pl. 4: P51). Günlük kullanıma yönelik hazırlık kabı olarak düşünülebilecek basin (geniş çanak veya leğen) formuna ait 65 no.lu örnek ise, pişirme için uygun olmayan hafif gözenekli, sıkı dokulu, siyah tanecik ve kireç katkılı bir hamur yapısına sahiptir. Renk, yine açık kırmızı tonundadır (2,5YR 6/6). Günlük kullanım seramiklerine ait son hamur örneği (no. 74), yerel ya da bölgesel menşeili olduğu düşünülen sarımtırak hamurlu (7,5YR 8/2) bir amphora parçasına aittir. Söz konusu örneğin hamuru yer yer gözenekli olup bünyesinde leke şeklinde kil öbekleri görülmektedir.

Kandillere ait iki örnek (no. 112-113), Perge Antik kenti repertuvarında yaygın olan bir kandil formuna ait olup, GRD grubunun hamur özellikleriyle paralellik göstermektedir.

Genel Değerlendirme ve Sonuç

Doğu Nekropolü'nün güneybatısında yoğunlaşan 11 farklı alanın yüzeyinden elde edilen seramik, metal, mermer vb. gibi buluntuların yoğunluğu, bölgede önemli insan faaliyetlerinin varlığını açıkça ortaya koymaktadır. Özellikle bazı alanlarda tespiti yapılan fırın sıvası kalıntıları, üretimde

kullanıldığı düşünülen perdahlama ve şekil verme aletleri ile hatalı üretim seramik parçaları, söz konusu faaliyetlerin başında çömlekçilik üretiminin olduğunu göstermektedir.

Alan 2, 4 ve 9'da bulunan hatalı üretim örnekleri arasında yer alan GRD grubu Form 1, 7 ve 9C/10'a ait parçalar, alandaki seramik üretimin geç IV. yüzyıl sonlarından başlayarak VI. yüzyıl boyunca kesintisiz devam ettiğini ve en azından erken VII. yüzyıla kadar sürdüğünü ortaya koymaktadır. Bu süreklilik, Side'nin Doğu Nekropol çevresinde önemli bir üretim merkezi olduğunu desteklemektedir. Alan 1'den elde edilen pişirme ve depolama kaplarına ait üretim atığı seramikler, Side kentinin günlük yaşamına yönelik yerel seramik üretiminin varlığını da desteklemektedir. Hamur özellikleri ise kullanılan malzemelerin genel olarak kaliteli olduğunu ve üretim teknolojisinde dönem içerisinde kalite dalgalanmalarının yaşandığını ortaya koymaktadır.

MS IV. yüzyıl sonlarından itibaren Side, Akdeniz coğrafyasındaki yoğun ticari ve kültürel etkileşim ağı içinde yer almıştır. Coğrafi konumunun avantajı sayesinde, Geç Antik-Erken Bizans döneminde kent, günlük gereksinimlerini hem bölge içi hem de komşu Kilikia ya da Lykia bölgelerindeki üretim merkezlerinden temin etmiş, aynı zamanda kendi yerel üretimini de gerçekleştirmiştir.

Doğu Nekropolü alanlarında, kırmızı astarlı GRD seramik grubunun baskınlığı dikkat çekicidir. Kent içi seramik repertuvarı ile birlikte değerlendirildiğinde, bu grubun hem kültürel hem de ekonomik nedenlerle tercih edildiği; temininin ise bölge içinde Çanaklı Tepe'deki üretim merkezi veya bölge sınırındaki Pednelissos kenti gibi üretim alanlarından sağlandığı düşünülmektedir. Kentin kara surlarının dışında yer alan Doğu Nekropolü çevresindeki üretim alanları sayesinde ise kent içi seramik talebinin daha hızlı ve düşük maliyetle karşılanmış olması muhtemeldir.

Side'de gelişmiş bir üretim sanayinin varlığı, III. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen bir yazıttan da bilinmektedir. Söz konusu yazıtta, kentin dört mahallesinden birinin "büyük fabrika mahallesi" olarak anılması dikkat çekicidir (Mansel 1978, 14, 32-34). Bu mahalle, kentin B caddesi kuzeyinde sur içinde yer almakla olup, zamanla bu üretim faaliyetlerinin sur dışına taşarak Doğu Nekropolü çevresinde yeniden konumlanmış olmalıdır.

Günlük kullanım seramikleri arasında, Lykia bölgesine özgü pişirme kapları ile ortak form repertuvarının bulunması, Lykia ve Pamphylia bölgeleri arasındaki kültürel ve ticari etkileşimlerin bir göstergesidir. Benzer şekilde, Kilikia kökenli amphoraların Side repertuvarında Geç Helenistik-Erken İmparatorluk döneminden Geç Antik Dönem sonlarına kadar kesintisiz yer alması, bölgelerarası ticari ilişkilerin sürekliliğini kanıtlamaktadır (LRA1 formları için bkz: Şen 2025, Zemer41 için bkz: Özcan 2023 & Uysal-Tezer 2024).

Sonuç olarak, Doğu Nekropol çevresinde elde edilen seramik buluntular, Side'nin Geç Antik-Erken Bizans Dönemi boyunca güçlü bir yerleşim, üretim ve tüketim merkezi olduğunu göstermektedir. Gerek seramik repertuvarının çeşitliliği gerekse üretime dair verilerin somut biçimde ortaya konması, kentin yalnızca bölgesel değil, aynı zamanda Akdeniz genelinde işleyen ekonomik ve kültürel ağlar içinde aktif bir rol üstlendiğini kanıtlamaktadır. Bu bağlamda, Doğu Nekropol çevresi seramik buluntuları, Side kentinin geç dönem tarihine ışık tutan önemli bir arkeolojik veri seti sunmaktadır.

Yazarların Notu

Arkeolojik kazı ve belgeleme çalışmasının gerçekleştirilmesinde her türlü desteği sağlayan Side Kazıları Başkanı Prof. Dr. Feriştah Alanyalı'ya; sikkeleri tarihlendiren Prof. Dr. A. Tolga Tek'e, alanın Drone çekimlerinde ve orthophoto'sunun oluşturulmasında katkı sağlayan Dr. Öğr. Üyesi Volkan Öztekin ve Dr. H. Yeliz Öztunç'a, seramiklerin belgeleme çalışmalarında yardımcı olan Dr. Canan Uysal Tezer'e değerli katkılarından dolayı sonsuz teşekkürlerimizi sunarız. Mevcut kalıntıların kent planına işlenmesini sağlayan Sabri Aydal'ı rahmet ile anıyoruz. O dönemde sayın Aydal'a yardımcı olan ve yüzeyde seramik yoğunluğu bilgisini ekip üyeleri ile paylaşan Doç. Dr. Adem Yurtsever'e de teşekkür ederiz.

Katalog (Fig. 13)

Çiz. No	Alan/env.no	Durum	Form	Referans	Tarihlendirme
1	SD.DN.1A.02	ağız p.	GRD Hayes Form 1	Hayes 1972, Fig. 80: form 1; Hayes 2008, Fig. 42: 1421; Meyza 2007, Pl. 2:H1A/B-1.	IV. yy. ikinci yarısı – V. yy.
2	SD.DN.1A.10	ağız p.	GRD Hayes Form 7	Hayes 1972, Fig. 81: form 7.1.	VI. yy. ikinci yarısı – VII. yy. başı
3	SD.DN.1A.16	ağız p.	GRD Hayes Form 9A	Hayes 1972, Fig. 81: form 9.1.	VI. yy.
4	SD.DN.1A.11	ağız p.	GRD Hayes Form 8B	Fırat 1999, Lev. 72: 829; Meyza 2007, 61, Pl. 19: H8.2.	VI. yy. – VII. yy.
5	SD.DN.1A.15	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Şen 2017, type 16A, Pl. 65: 580; Pellegrino 2007a, Fig. 7: 2; Pellegrino 2007b, Fig. 3: 23-24.	III. – IV. yy.
6	SD.DN.1A.01	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Ref. Çiz. No. 5.	III. – IV. yy.
7	SD.DN.1A.07	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Şen 2017, Pl. 8: 98.	II. – III. yy.
8	SD.DN.1A.05	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Mortar	Şen 2017, Lev. 8: 94.	III. – IV. yy.
9	SD.DN.1A.13	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Kapak	Atik 1998, Çiz. 41: 59-60.	II. – III. yy.
10	SD.DN.1A.23	kulp p.	GRD Meyza K8 ?	Meyza 2007, Pl. 15: K8-3.	IV. yy. sonu?
11	SD.DN.1A.09	dip p.	Unguentarium parçası	Hayes 1971, 243-248.	IV. – VII. yy.
12	SD.DN.1A.22	dip p.	Kandil parçası	Çokay 2003, Abb. 3.4-4.2: Kat. 12-15; Atik 1995, Abb. 88: 474-477.	IV. – VII. yy.
13	SD.DN.1A.21	burun p.	Kandil parçası	Ref. Çiz. No. 12.	IV. – VII. yy.
14	SD.DN.2A.36	ağız p.	GRD Hayes Form 9C/10	Hayes 1972, Fig. 82: form 9C.	VI. yy. sonu – VII. yy. üçüncü çeyreği
15	SD.DN.2A.32	ağız p.	GRD Hayes Form 9C/10	Ref. Çiz. No. 14.	VI. yy. sonu – VII. yy. üçüncü çeyreği
16	SD.DN.2A.01	ağız p.	GRD Hayes Form 9C/10	Ref. Çiz. No. 14.	VI. yy. sonu – VII. yy. üçüncü çeyreği
17	SD.DN.2A.37	ağız p.	GRD Hayes Form 9C/10	Ref. Çiz. No. 14.	VI. yy. sonu – VII. yy. üçüncü çeyreği
18	SD.DN.2A.05	ağız p.	GRD Hayes Form 9B	Hayes 1972, Fig. 81-82: form 9B.	VI. yy. sonu – VII. yy. üçüncü çeyreği
19	SD.DN.2A.02	ağız p.	GRD Hayes Form 9B	Ref. Çiz. No. 18.	VI. yy. sonu – VII. yy. üçüncü çeyreği
20	SD.DN.2A.20	ağız p.	GRD Hayes Form 9B	Ref. Çiz. No. 18.	VI. yy. sonu – VII. yy. üçüncü çeyreği
21	SD.DN.2A.17	ağız p.	GRD Hayes Form 9B	Ref. Çiz. No. 18.	VI. yy. sonu – VII. yy. üçüncü çeyreği
22	SD.DN.2A.03	ağız p.	GRD Hayes Form 9B	Ref. Çiz. No. 18.	VI. yy. sonu – VII. yy. üçüncü çeyreği
23	SD.DN.2A.08	tüm	GRD Hayes Form 9B	Ref. Çiz. No. 18.	VI. yy. sonu – VII. yy. üçüncü çeyreği
24	SD.DN.2A.04	dip p.	GRD Hayes Form 9B	Ref. Çiz. No. 18.	VI. yy. sonu – VII. yy. üçüncü çeyreği
25	SD.DN.2A.19	tüm	GRD 6 varyant	Fırat 1999, Lev. 59: 229-230.	VI. yy. – VII. yy.
26	SD.DN.2A.18	ağız p.	GRD Hayes Form 1	Hayes 1972, Fig. 80: form 1; Hayes 2008, Fig.	IV. yy. ikinci yarısı – V. yy.

Çiz. No	Alan/env.no	Durum	Form	Referans	Tarihlendirme
				42: 1421; Meyza 2007, Pl. 2: H1A/B-1.	
27	SD.DN.2A.24	ağız p.	GRD Hayes Form 1	Ref. Çiz. No. 26.	IV. yy. ikinci yarısı – V. yy.
28	SD.DN.2A.21	ağız p.	GRD Form 2 varyant	Fırat 1999, Lev.49: 181; Reynolds 2011a, Fig. 1: 5.	V. yy. ortası – VI. yy. ilk yarısı
29	SD.DN.2A.11	ağız p.	GRD Hayes Form 9A	Hayes 1972, Fig. 81: form 9-1.	VI. yy.
30	SD.DN.2A.10	ağız p.	GRD Hayes Form 9A	Ref. Çiz. No. 29.	VI. yy.
31	SD.DN.2A.50	ağız p.	GRD Meyza H2	Meyza 2007, Pl 4: H2-3.	V. yy. ortası - VI. yy. ilk yarısı
32	SD.DN.2A.33	dip p.	GRD Hayes Form 2, Meyza H2	Hayes 1972, Fig. 80; Meyza 2007, Pl 4: H2-2.	V. yy. ortası – VI. yy. ilk yarısı
33	SD.DN.2A.34	dip p.	GRD Hayes Form 7? 11?	Hayes 1972, Fig. 81: 7.1; Hayes 1972, Fig. 83: form 11.	VI. yy. ikinci yarısı-VII. yy. başı
34	SD.DN.2A.23	dip p.	GRD Hayes Form 2, Meyza H2	Hayes 1972, Fig. 80: 2-2; Meyza 2007, Pl 4: H2-1.	V. yy. ortası – VI. yy. ilk yarısı
35	SD.DN.2A.44	dip p.	GRD Hayes Form 9C/10	Ref. Çiz. No. 14.	VI. yy. ikinci yarısı – VII. yy. başı
36	SD.DN.2A.41	dip p.	GRD Hayes Form 9C	Ref. Çiz. No. 14.	VI. yy. ikinci yarısı – VII. yy. başı
37	SD.DN.2A.06	ağız p.	GRD Meyza H7	Meyza 2007, Pl. 5: H7-1.	V. yy. ikinci yarısı – VII. yy. başı
38	SD.DN.2A.07	ağız p.	GRD Meyza H7	Meyza 2007, Pl. 5: H7-2.	V. yy. ikinci yarısı – VII. yy. başı
39	SD.DN.2A.09	ağız p.	GRD "Well" form	Meyza 2007, Pl. 23, s. 79-80; Catling 1972, Fig. 5: P95; Williams 1989, Well form grup 9A, Fig. 15: 191-194; Kaya 2007, Lev. 33-36: 140, 143, 149, 180-181,184; Fırat 1999, Lev. 102: 446; Fırat 2000, Fig. 3: 37; Fırat 2003, Pl. LXVI: 3.	VI. – VII. yy.
40	SD.DN.2A.12	ağız p.	GRD "Well" form	Ref. Çiz. No. 39.	VI. – VII. yy.
41	SD.DN.2A.13	ağız p.	GRD "Well" form	Ref. Çiz. No. 39.	VI. – VII. yy.
42	SD.DN.2A.14	ağız p.	GRD "Well" form	Ref. Çiz. No. 39.	VI. – VII. yy.
43	SD.DN.2A.15	ağız p.	GRD "Well" form	Ref. Çiz. No. 39.	VI. – VII. yy.
44	SD.DN.2A.16	ağız p.	GRD "Well" form	Ref. Çiz. No. 39.	VI. – VII. yy.
45	SD.DN.2A.43	ağız p.	GRD "Well" form	Ref. Çiz. No. 39.	VI. – VII. yy.
46	SD.DN.2A.22	dip p.	GRD Hayes Form 11; Meyza H11B	Hayes 1972, Fig. 84: form 11.2; Meyza 2007, Pl. 11, 22:2.	VI. yy. ortası – VII. yy. ortası
47	SD.DN.2A.42	ağız p.	GRD Hayes Form 11; Meyza H11A	Hayes 1972, Fig. 84: form 11.1; Meyza 2007, Pl. 11, 22:1.	VI. yy. sonu – VII. yy. üçüncü çeyreği
48	SD.DN.2A.48	ağız p.	GRD Hayes Form 12?	Hayes 1972, Fig. 84: form 12-1; Meyza 2007, Pl. 22: H12; Fırat 1999, lev. 130,132: 556, 583.	VI. – VII. yy.
49	SD.DN.2A.29	dip p.	GRD Hayes Form 12	Hayes 1972, Fig. 84: form 12-1.	VI. – VII. yy.
50	SD.DN.2A.26	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Şen 2017, Pl. 58-61: 524-552; Williams 1989, Fig. 39: 423; Marksteiner –	V. – VII. yy.

Çiz. No	Alan/env.no	Durum	Form	Referans	Tarihlendirme
				Yener Marksteiner 2009, Fig. 3: 26, 28; Fırıncı 2010, Pl. 6-12: 23-49; Özdemir 2009, No. 367, 164; Waksman - Lemaître 2010, Fig. 4: LYC 81-82; Fırat 1999: Lev. 144-155: 657-697.	
51	SD.DN.2A.30	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Ref. Çiz. No. 50.	V. – VII. yy.
52	SD.DN.2A.46	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Ref. Çiz. No. 50.	V. – VII. yy.
53	SD.DN.2A.60	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Ref. Çiz. No. 50.	V. – VII. yy.
54	SD.DN.2A.53	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Ref. Çiz. No. 50.	V. – VII. yy.
55	SD.DN.2A.63	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Ref. Çiz. No. 50.	V. – VII. yy.
56	SD.DN.2A.59	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Şen 2017, type 19, Pl. 66: 586-590; Pellegrino 2004, Fig. 15-10; Fırıncı 2010, Pl. 14: 59; Marksteiner – Lemaître – Yener Marksteiner 2007, Pl. 13: 7.	IV. – VI. yy.
57	SD.DN.2A.27	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Ref. Çiz. No. 5.	III. – IV. yy.
58	SD.DN.2A.40	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Tencere	Williams1989, Fig. 38: 417-418; Atik 1998, Fig. 40: 55; Fırat 1999, Lev. 144-155; Özdemir 2009, kat. 186-188 (GÜ III, 1-3); Fırıncı 2010, Pl. 27: tip G I, 2; Şen 2017, Pl. 86: 724-727.	V. – VII. yy.
59	SD.DN.2A.55	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Tencere	Ref. Çiz. No. 58.	V. – VII. yy.
60	SD.DN.2A.56	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Tava	Şen 2017, Pl. 63: 570; Özdemir 2009, type TA III, 3, Pl. 24: 234; Korkut 2007a, Fig. 3: 19; Waksman – Lemaître 2010, Fig. 4: LYC 12; Lemaître *et al.* 2013, Fig. 8: LYC 12; Fırıncı 2010, type TII, Pl. 32: 132; Williams 1989, Fig. 38: 415; Fırat 1999, Lev. 155: 698.	V. – VII. yy.
61	SD.DN.2A.58	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Tava	Turnovsky 2005, Fig. 1:4; Lüdorf 2006, type PII/2, Pl. 4: P51.	IV. – V. yy.
62	SD.DN.2A.61	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Çanak parçası	-	-
63	SD.DN.2A.35	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/ Basin (geniş çanak veya leğen) parçası	"pie crust rim ware" grubu. Fırat 1999, Lev.45:158; Williams 1989, s. 53-53.	VI. yy. sonu – VII. yy.
64	SD.DN.2A.52	ağız p.	Günlük kullanım	Fırat 1999, Lev. 158:	VI. yy.

Çiz. No	Alan/env.no	Durum	Form	Referans	Tarihlendirme
			seramiği/Mortar	711-712.	
65	SD.DN.2A.47	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/ Basin (geniş çanak veya leğen)	Fırat 1999, Lev. 163: 724.	V. – VII. yy.
66	SD.DN.2A.25	ağız p.	Günlük Kullanım seramiği/Mortar	Kuzey Suriye tipi örneği bk. Johnson 2008a, No. 339, 113.	III. – VI. yy. sonu
67	SD.DN.2A.64	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/ Güveç	Fırat 1999, Lev. 153:125, Kat. No. 693.	VI. – VII. yy.
68	SD.DN.2A.31	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/ Basin (geniş çanak veya leğen)	Atik 1995, Kat. No. 262, s. 133; Fırat 1999, lev. 126:557.	V. – VII. yy.
69	SD.DN.2A.45	dip p.	Günlük kullanım seramiği/ Sıvı kabı	Meyza K8 taklidi? Bk. Meyza 2007, Pl. 15: K8-3.	V. – VII. yy.
70	SD.DN.2A.57	dip p.	Günlük kullanım seramiği/ Sıvı kabı	-	-
71	SD.DN.2A.28	dip p.	Günlük kullanım seramiği/ Sıvı kabı	-	-
72	SD.DN.2A.49	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/ Sıvı kabı	-	-
73	SD.DN.2A.38	ağız p.	LRA 2B	Pieri 2005, 266, Pl. 26; Şenol 2009, Kat. No. 85.	VII. yy.
74	SD.DN.2A.39	ağız p.	Pompei V tipi	Williams 1989, Fig. 50: 500 (Yerel Amphora?) Kızılarslanoğlu 2019, 70, Fig. 7: kat 7 (Pompei V tipi)	I. – II.
75	SD.DN.2A.54	gövde p.	yerel fincan formu (?)	Hayes 1992, deposit 30, Fig. 44: 126.	IV. – VII. yy.
76	SD.DN.3A.01	ağız p.	GRD Hayes Form 9A	Hayes 1972, Fig. 81: form 9-1.	VI. yy. ilk yarısı
77	SD.DN.3A.03	dip p.	Günlük kullanım seramiği	-	-
78	SD.DN.3A.02	dip p.	Günlük kullanım seramiği	-	-
79	SD.DN.3A.05	burun p.	Kandil	Çokay 2003, Abb. 3.4-4.2: Kat. No. 12-15; Atik 1995, Abb. 88: 474-477.	IV. – VII. yy.
80	SD.DN.4A.17	ağız p.	DSD P11	Hayes 1985, Tav. XIX: 2-3.	I. – II. yy.
81	SD.DN.4A.18	ağız p.	GRD Meyza Form Çand L29/H11	Meyza 2007, Pl. 10, 20, 27, 72-73.	V. yy. ortası – VI. yy.
82	SD.DN.4A.09	ağız p.	GRD Meyza H1A	Meyza 2007, Pl. 1: H1A.	IV. yy. ikinci yarısı
83	SD.DN.4A.08	ağız p.	GRD Hayes Form 2, Meyza H2	Hayes 1972, Fig. 80; Meyza 2007, Pl 4: H2-1.	V. yy. ortası VI. yy. ilk yarısı
84	SD.DN.4A.03	ağız p.	GRD Hayes Form 2 varyant	Reynolds 2011a, Fig. 1: 5.	V. yy. üçüncü çeyreği
85	SD.DN.4A.06	ağız p.	GRD Hayes Form 7 varyant	Hayes 1972, Fig. 81: form 7.1; Fırat 1999, Lev. 69: 280.	VI. yy. ikinci yarısı – VII. yy. başı
86	SD.DN.4A.02	ağız p.	GRD Hayes Form 7 varyant	Hayes 1972, Fig. 81: form 7.1; Fırat 1999, Lev. 68-69: 273-274, 277.	VI. yy. ikinci yarısı – VII. yy. başı
87	SD.DN.4A.01	ağız p.	GRD Hayes Form 9C	Hayes 1972, Fig. 82: form 9 type C.	VI. yy. sonu – VII. yy. üçüncü çeyreği
88	SD.DN.4A.05	ağız p.	GRD Hayes Form 11; Meyza H11B	Hayes 1972, Fig. 84: form 11.2; Meyza 2007,	VI. yy. ortası – VII. yy. ortası

Çiz. No	Alan/env.no	Durum	Form	Referans	Tarihlendirme
				Pl. 11, 22:2.	
89	SD.DN.4A.07	ağız p.	GRD Hayes Form 11; Meyza H11B	Ref. Çiz. No. 88.	VI. yy. ortası – VII. yy. ortası
90	SD.DN.4A.12	ağız p.	GRD Meyza H12B varyant	Meyza 2007, Pl. 13: H12B.	IV. yy. sonu – VII. yy.
91	SD.DN.4A.15	dip p.	DSD (P40 grubu)	Hayes 1985, Tav. XIX: 2-3.	I. – II. yy.
92	SD.DN.4A.10	dip p.	Afrika Kırmızı Astarlı Form 84 (?)	Hayes 1972, Fig. 23: form 84-7, s. 130-133.	V. yy. ikinci yarısı
93	SD.DN.4A.13	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Şen 2017, type 20-2, Pl 67: 596-598; Pellegrino 2007a, type 180, Fig. 12: 4-5.	V. yy.
94	SD.DN.4A.11	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Ref. Çiz. No. 50.	V. – VII. yy.
95	SD.DN.4A.19	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Fırat 1999, Lev. 141: 633.	I – III. yy.
96	SD.DN.4A.04	ağız p.	GRD form 8 (taklit)	Fırat 1999, Lev. 77: 318; Şen 2017, Pl. 25:265.	VI. yy.
97	SD.DN.4A.16	ağız p.	GRD form 8 (taklit)	Jackson *et al.* 2012, Fig. 14:5; Şen 2017, Pl. 25:269.	VI. yy.
98	SD.DN.4A.21	ağız p.	GRD form 8 (taklit)	Jackson *et al.* 2012, Fig. 14:5, Şen 2017, Pl. 25:269; Reynolds 2011b, Fig.2: 3; Fırat 1999, Pl. 72: 298; Tekocak 2006, Pl. 21:135.	VI. yy.
99	SD.DN.4A.20	ağız p.	LR1C Amphorası	Şenol 2009, Kat. No. 81; Diedrichs 1980, Pl. 19: 211-212.	VI. yy. sonu – VII. yy.
100	SD.DN.5A.01	ağız p.	GRD Hayes Form 7 varyant (taklit)	Fırat 1999, Lev. 71: 286.	VI. yy. ikinci yarısı – VII. yy. başı
101	SD.DN.5A.03	dip p.	GRD Hayes Form 2, Meyza H2	Hayes 1972, Fig. 80; Meyza 2007, Pl 4: H2.	V. yy. ortası – VI. yy. ilk yarısı
102	SD.DN.5A.14	ağız p.	GRD, form 6 taklidi	Fırat 1999, Lev. 61: 240-241.	VI. – VII. yy.
103	SD.DN.5A.07	ağız p.	GRD, form 6 taklidi	Ref. Çiz. No. 102.	VI. – VII. yy.
104	SD.DN.5A.04	dip p.	GRD, Hayes form 9A	Hayes 1972, Fig. 81: form 9-1.	VI. yy.
105	SD.DN.5A.06	ağız p.	Afrika Kırmızı Astarlı Form 80B	Hayes 1972, Fig. 22: form 80B-2.	V. yy. ortası – ikinci yarısı
106	SD.DN.5A.05	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/ Tava	Ref. Çiz. No. 60.	V. – VII. yy.
107	SD.DN.5A.12	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/ Pişirme kabı	Ref. Çiz. No. 50.	V. -VII. yy.
108	SD.DN.5A.02	ağız p.	Tripolis Kırmızı Astarlı, Hayes form 1?	Tripolitain Red Slip Ware; Hayes 1972, Fig. 60: form1-1.	IV. – V. yy.
109	SD.DN.5A.09	gövde p.	Günlük kullanım seramiği/ Kapak?	Fırat 1999, Kat. No. 830-870; Buluç 2022, Lev. 40: S118, 60.	-
110	SD.DN.5A.10	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/ Sıvı Kabı	Fırat 1999, Lev. 127: 561.	VI. – VII. yy.
111	SD.DN.5A.11	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/ Sıvı Kabı	Ferazzoli - Ricci 2007, Fig. 8: 24; Pellegrino 2007a, Fig. 18:10.	VI. – VII. yy.
112	SD.DN.5A.13	gövde p.	Kandil parçası	Çokay 2003, Abb. 3.4-	IV. – VII. yy.

Çiz. No	Alan/env.no	Durum	Form	Referans	Tarihlendirme
				4.2: Kat. No. 12-15; Atik 1995, Abb. 88: 474-477.	
113	SD.DN.5A.08	dip p.	Kandil parçası	Ref. Çiz. No. 112.	IV. – VII. yy.
114	SD.DN.6A.07	ağız p.	GRD Meyza H12B varyant	Meyza 2007, Pl. 13: H12B	IV. yy. sonu – VII. yy.
115	SD.DN.6A.21	ağız p.	GRD Hayes Form 1	Hayes 1972, LRD form 1, Fig. 80, s. 372-373; Hayes 2008, Fig. 42: 1421, s. 249; Meyza 2007, Pl. 2: H1A/B-1.	IV. yy. ikinci yarısı – V. yy.
116	SD.DN.6A.13	tam profil	GRD Hayes Form 2	Meyza 2007, Pl 4: H2-1.	V. yy. ortası – VI. yy. ilk yarısı
117	SD.DN.6A.12	tam profil	GRD Hayes Form 2	Hayes 1972, Fig. 80: form 2-13; Reynolds 2011a, Fig.2: 29.	VI. yy. başı
118	SD.DN.6A.15	ağız p.	GRD Meyza H3	Meyza 2007, Pl. 18: H3.2.	V. yy. ortası – VI. yy. ortası
119	SD.DN.6A.10	ağız p.	GRD Meyza H3	Meyza 2007, Pl. 18: H3.1.	V. yy. ortası – VI. yy. ortası
120	SD.DN.6A.01	ağız p.	GRD Hayes Form 7 varyant (taklit)	Fırat 1999, Lev. 70: 284.	VI. yy. ikinci yarısı – VII. yy. başı
121	SD.DN.6A.03	ağız p.	GRD Meyza H7	Meyza 2007, Pl. 5: H7-3.	V. yy. ikinci yarısı – VII. yy. başı
122	SD.DN.6A.04	ağız p.	GRD Meyza H8A (taklit)	Fırat 1999, Lev. 81-82: 339-343; Reynolds 2011b, Fig. 2: 33.	V. yy. sonu – VI. yy.
123	SD.DN.6A.02	ağız p.	GRD Meyza H8A (taklit)	Ref. Çiz. No. 122.	V. yy. sonu – VI. yy.
124	SD.DN.6A.16	ağız p.	GRD Hayes Form 6, Meyza H6	Fırat 1999, Lev. 56: 216; Meyza 2007, Pl. 16: H6.3.	VI. – VII. yy.
125	SD.DN.6A.18	dip p.	GRD baskı bezeme	Fırat 1999, Lev. 119:517; Hayes 1972, Fig. 84: b.	VI. yy. ?
126	SD.DN.6A.11	ağız p.	GRD Meyza K2B (taklit)	Meyza 2007, Pl. 20, K2B.	-
127	SD.DN.6A.05	ağız p.	GRD Meyza K5A (taklit)	Williams 1989, Fig. 47: 481; Meyza 2007, Pl. 21: K5.1.	VI. – VII. yy.
128	SD.DN.6A.08	ağız p.	GRD Meyza K5A (taklit)	Ref. Çiz No. 127.	VI. – VII. yy.
129	SD.DN.6A.17	dip p.	GRD, Hayes form 11?	Hayes 1972, Fig. 82: form 11.	VI. – VII. yy.
130	SD.DN.6A.26	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Ref. Çiz. No. 50.	V. – VII. yy.
131	SD.DN.6A.25	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Ref. Çiz. No. 50	V. – VII. yy.
132	SD.DN.6A.27	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Ref. Çiz. No. 50	V. – VII. yy.
133	SD.DN.6A.06	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Sıvı kabı	Pellegrino 2007a, Fig. 19: 2-3.	V. yy.
134	SD.DN.6A.24	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	-	-
135	SD.DN.6A.09	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Sıvı kabı	Varyant, Ref. Çiz. No. 133.	V. yy.
136	SD.DN.6A.28	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Tava	Varyant, Ref. Çiz. No. 137	V. – VII. yy.
137	SD.DN.6A.23	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Tava	Şen 2017, Pl. 63: 570; Özdemir 2009, type TA III, 3, Pl. 24: 234; Korkut	V. – VII. yy.

Çiz. No	Alan/env.no	Durum	Form	Referans	Tarihlendirme
				2007a, Fig. 3: 19; Korkut 2007b, Fig. 4: 3-5; Waksman – Lemaître 2010, Fig. 4: LYC 12; Lemaître *et al.* 2013, Fig. 8: LYC 12, 149; Fırıncı 2010, type TII, Pl. 32: 132; Williams 1989, Fig. 38: 415; Fırat 1999, Lev. 155: 698.	
138	SD.DN.6A.29	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Mortar	Akıtaçlı mortar, Fırat 1999, Lev. 198: 710-712.	VI. yy.
139	SD.DN.6A.34	kulp p.	Günlük kullanım seramiği/Sıvı kabı	Burmalı kulp, Fırat 1999, lev. 137: 610.	-
140	SD.DN.6A.33	kulp p.	Agora G199 Amphora	AaC 1a tipi, Kızılarslanoğlu 2023, Şekil 5, 6.	I. – IV. yy.
141	SD.DN.6A.35	kulp p.	Agora G199 Amphora	Eleaiussa Sebaste 1b tipi Kızılarslanoğlu 2023, Şekil 46.	I. – IV. yy.
142	SD.DN.6A.36	kulp p.	Günlük sullanım seramiği/Tanımlanamadı	-	-
143	SD.DN.6A.31	dip p.	Agora G199	AaC 1b tipi, Kızılarslanoğlu 2023, Şekil 29, 30.	III. – IV. yy.
144	SD.DN.6A.30	dip p.	Agora G199	Ref. Çiz. No. 143.	III. – IV. yy.
145	SD.DN.6A.22	ağız p.	Agora G199	"ANT" mühür için bk. Kızılarslanoğlu 2023, Şekil 20: AaC 1b amphorası mühürleri.	III. – IV. yy.
146	SD.DN.7A.31	ağız p.	GRD Hayes Form 1	Hayes 1972, LRD form 1, Fig. 80, s.372-373; Hayes 2008, Fig. 42: 1421, s.249; Meyza 2007, Pl. 2: H1A/B-1.	IV. yy. ikinci yarısı – V. yy.
147	SD.DN.7A.29	ağız p.	GRD Hayes Form 1	Ref. Çiz. No. 146.	IV. yy. ikinci yarısı – V. yy.
148	SD.DN.7A.30	ağız p.	GRD Hayes Form 1	Ref. Çiz. No. 146.	IV. yy. ikinci yarısı – V. yy.
149	SD.DN.7A.32	ağız p.	GRD Hayes Form 1	Ref. Çiz. No. 146.	IV. yy. ikinci yarısı – V. yy.
150	SD.DN.7A.52	ağız p.	GRD Hayes Form 2 varyant	Reynolds 2011a, Fig. 2: 14.	V. yy. ortası – VI. yy. başı
151	SD.DN.7A.53	ağız p.	GRD Hayes Form 2, Meyza H2	Hayes 1972, Fig. 80; Meyza 2007, Pl 4: H2-2.	V. yy. ortası – VI. yy. ilk yarısı
152	SD.DN.7A.56	ağız p.	GRD Hayes Form 2 varyant	Reynolds 2011a, Fig. 1: 3.	V. yy. üçüncü çeyreği
153	SD.DN.7A.47	ağız p.	GRD Hayes Form 2 varyant	Reynolds 2011a, Fig. 1: 10.	V. yy. üçüncü çeyreği
154	SD.DN.7A.33	ağız p.	GRD Hayes Form 2 varyant	Reynolds 2011a, Fig. 1: 7, 12.	V. yy. üçüncü çeyreği
155	SD.DN.7A.35	ağız p.	GRD Hayes Form 2 varyant	Ref. Çiz. No. 154.	V. yy. üçüncü çeyreği
156	SD.DN.7A.55	ağız p.	GRD Hayes Form 2 varyant	Reynolds 2011a, Fig. 1: 6.	V. yy. üçüncü çeyreği
157	SD.DN.7A.50	ağız p.	GRD Hayes Form 2 varyant	Reynolds 2011a, Fig. 2: 21.	V. yy. üçüncü çeyreği – sonu
158	SD.DN.7A.48	ağız p.	GRD Hayes Form 2 varyant	Ref. Çiz. No. 157.	V. yy. üçüncü çeyreği – sonu

Çiz. No	Alan/env.no	Durum	Form	Referans	Tarihlendirme
159	SD.DN.7A.34	ağız p.	GRD Hayes Form 2 geç varyant	Reynolds 2011a, Fig. 2: 19.	V. yy. sonu – VI. yy. başı
160	SD.DN.7A.37	ağız p.	GRD Hayes Form 2 geç varyant	Ref. Çiz. No. 159.	V. yy. sonu – VI. yy. başı
161	SD.DN.7A.01	ağız p.	GRD Hayes Form 2 varyant	Fırat 1999, Lev. 49:182; Reynolds 2011a, Fig. 2: 13, 16.	V. yy. ikinci yarısı – VI. yy. başı
162	SD.DN.7A.51	ağız p.	GRD Hayes Form 9A varyantı	Hayes 1972, Fig. 81: form 9A, s. 379-381.	VI. yy. ilk yarısı
163	SD.DN.7A.36	ağız p.	GRD Hayes Form 7, Meyza H7	Johnson 1988, Fig. 7-14: 253; Meyza 2007, Pl. 5:H7-4; Reynolds 2011b, Fig. 4: 56.	V. yy. ikinci yarısı – VII. yy. başı
164	SD.DN.7A.14	ağız p.	GRD Hayes Form 7, Meyza H7	Ref. Çiz. No. 163	V. yy. ikinci yarısı – VII. yy. başı
165	SD.DN.7A.06	ağız p.	GRD Hayes Form 7, Meyza H7	Ref. Çiz. No. 163	V. yy. ikinci yarısı – VII. yy. başı
166	SD.DN.7A.11	ağız p.	GRD Hayes Form 7, Meyza H7	Johnson 1988, Fig. 7-14: 253; Reynolds 2011b, Fig. 4: 56.	V. yy. ikinci yarısı – VII. yy. başı
167	SD.DN.7A.02	ağız p.	GRD Hayes Form 7	Johnson 1988, Fig. 7-14: 259; Meyza 2007, Pl. 5: H7-3	VI. yy. ikinci yarısı – erken VII. yy.
168	SD.DN.7A.04	ağız p.	GRD Hayes Form 7	Hayes 1972, Fig. 81: form 7.1.	VI. yy. ikinci yarısı – erken VII. yy.
169	SD.DN.7A.07	ağız p.	GRD Hayes Form 7	Ref. Çiz. No. 168.	VI. yy. ikinci yarısı – erken VII. yy.
170	SD.DN.7A.09	ağız p.	GRD Hayes Form 7	Ref. Çiz. No. 168.	VI. yy. ikinci yarısı – erken VII. yy.
171	SD.DN.7A.12	ağız p.	GRD Hayes Form 7	Ref. Çiz. No. 168.	VI. yy. ikinci yarısı – erken VII. yy.
172	SD.DN.7A.10	ağız p.	GRD Hayes Form 7	Ref. Çiz. No. 168.	VI. yy. ikinci yarısı – erken VII. yy.
173	SD.DN.7A.13	ağız p.	GRD Hayes Form 7	Ref. Çiz. No. 168.	VI. yy. ikinci yarısı – erken VII. yy.
174	SD.DN.7A.03	ağız p.	GRD Meyza H7	Meyza 2007, Pl. 5: H7-2.	V. yy. ikinci yarısı – VII. yy. başı
175	SD.DN.7A.08	ağız p.	GRD Hayes Form 7 (form 7/8 geçiş)	Fırat 1999, Lev. 70: 284.	VI. yy. ikinci yarısı – erken VII. yy.
176	SD.DN.7A.05	ağız p.	GRD Hayes Form 7 (form 7/8 geçiş)	Ref. Çiz. No. 175	VI. yy. ikinci yarısı – erken VII. yy.
177	SD.DN.7A.18	ağız p.	GRD Meyza H4/8	Meyza 2007, Pl. 5, s. 60.	V. yy. sonu – VI. yy.
178	SD.DN.7A.17	ağız p.	GRD Meyza H4/8	Ref. Çiz. No. 177.	V. yy. sonu – VI. yy.
179	SD.DN.7A.16	ağız p.	GRD Meyza H8A	Meyza 2007, Pl. 6, 19, s. 60; Fırat 1999, Lev. 81-82: 339-343; Reynolds 2011b, Fig. 2: 33.	V. yy. – VI. yy. başı
180	SD.DN.7A.19	ağız p.	GRD Meyza H8A	Ref. Çiz. No. 177.	V. yy. – VI. yy. başı
181	SD.DN.7A.20	ağız p.	GRD Meyza H8A	Ref. Çiz. No. 177.	V. yy. – VI. yy. başı
182	SD.DN.7A.49	ağız p.	GRD "Well" form	Meyza 2007, Pl. 23, s. 79-80.	VI – VII. yy. ilk yarısı
183	SD.DN.7A.54	ağız p.	GRD "Well" form	Ref. Çiz. No. 182.	VI. – VII.yy. ilk yarısı
184	SD.DN.7A.39	ağız p.	GRD Meyza H12B	Meyza 2007, Pl. 13: H12B.	IV. yy. sonu – VII. yy.
185	SD.DN.7A.57	ağız p.	GRD Hayes Form 6, Meyza H6	Fırat 1999, Lev. 57: 223; Meyza 2007, Pl. 16: H6?	VI. – VII. yy.
186	SD.DN.7A.46	ağız p.	GRD Meyza H11C	Meyza 2007, Pl. 11:	VI. yy. ortası – VII.

Çiz. No	Alan/env.no	Durum	Form	Referans	Tarihlendirme
				H11C.	yy. başı
187	SD.DN.7A.15	ağız p.	GRD Meyza H11C	Ref. Çiz. No. 186.	VI. yy. ortası – VII. yy. başı
188	SD.DN.7A.45	ağız p.	GRD Meyza H11C	Ref. Çiz. No. 186.	VI. yy. ortası – VII. yy. başı
189	SD.DN.7A.44	ağız p.	GRD Meyza H11C	Ref. Çiz. No. 186.	VI. yy. ortası – VII. yy. başı
190	SD.DN.7A.22	ağız p.	GRD Meyza H11C	Ref. Çiz. No. 186.	VI. yy. ortası – VII. yy. başı
191	SD.DN.7A.23	ağız p.	GRD Meyza H11C	Ref. Çiz. No. 186.	VI. yy. ortası – VII. yy. başı
192	SD.DN.7A.24	ağız p.	GRD Meyza H11C	Ref. Çiz. No. 186.	VI. yy. ortası – VII. yy. başı
193	SD.DN.7A.25	ağız p.	GRD Meyza H11C	Ref. Çiz. No. 186.	VI. yy. ortası – VII. yy. başı
194	SD.DN.7A.27	ağız p.	GRD Meyza H11C	Ref. Çiz. No. 186.	VI. yy. ortası – VII. yy. başı
195	SD.DN.7A.28	ağız p.	GRD Meyza H11C	Ref. Çiz. No. 186.	VI. yy. ortası – VII. yy. başı
196	SD.DN.7A.68	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Ref. Çiz. No. 56.	IV. – VI. yy.
197	SD.DN.7A.69	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Ref. Çiz. No. 95.	I. – III. yy.
198	SD.DN.7A.70	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Ref. Çiz. No. 50.	V. – VII. yy.
199	SD.DN.7A.66	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Ref. Çiz. No. 5.	III. – IV. yy.
200	SD.DN.7A.63	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Ref. Çiz. No. 50.	V. – VII. yy.
201	SD.DN.7A.58	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/ Pişirme kabı	Ref. Çiz. No. 50.	V. – VII. yy.
202	SD.DN.7A.61	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Ref. Çiz. No. 50.	V. – VII. yy.
203	SD.DN.7A.62	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Ref. Çiz. No. 56.	IV. – VI. yy.
204	SD.DN.7A.64	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Pişirme kabı	Ref. Çiz. No. 50.	V. – VII. yy.
205	SD.DN.7A.42	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/ Basin (geniş çanak veya leğen)	GRD 7/11 varyant form?	V. – VI. yy.
206	SD.DN.7A.38	gövde p.	Matara (oinophoros)	Poblome 1999, Fig. 87; Atik 1995, Abb 71: 398.	III. – VII. yy. başı
207	SD.DN.7A.21	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Sıvı kabı	Dışa açılan ağızlı testi; Fırat 1999, Lev. 119: 523.	II. – III. yy.
208	SD.DN.7A.60	ağız p.	Agora G199 amphora	Eleaiussa Sebaste 1b tipi Kızılarslanoğlu 2023, Şekil 46.	III. – IV. yy.
209	SD.DN.7A.59	dip p.	Agora G199 amphora	AaC 1a tipi, Kızılarslanoğlu 2023, Şekil 28.	I. – IV. yy.
210	SD.DN.7A.73	dip p.	Kandil	Çokay 2003, Abb. 3.4-4.2: Kat. No. 12-15; Atik 1995, Abb. 88: 474-477.	IV. – VII. yy.
211	SD.DN.7A.71	burun p.	Kandil	Ref. Çiz. No. 210.	IV. – VII. yy.
212	SD.DN.7A.72	burun p.	Kandil	Ref. Çiz. No. 210.	IV. – VII. yy.
213	SD.DN.8A.01	dip p.	GRD Hayes Form 2 veya 9A	Hayes 1972, Fig. 81-82.	VI. yy.
214	SD.DN.8A.02	dip p.	Günlük kullanım	-	-

Çiz. No	Alan/env.no	Durum	Form	Referans	Tarihlendirme
			seramiği/Sıvı kabı		
215	SD.DN.8A.03	ağız p.	Günlük kullanım seramiği/Tencere	Tekocak 2010, 837, casserole tip I: no. 27-39.	VI. – VII. yy. başı
216	SD.DN.9A.05	ağız p.	GRD Hayes Form 2 varyant	Reynolds 2011a, Fig. 2: 14.	V. yy. ortası – VI. yy. başı
217	SD.DN.9A.03	ağız p.	GRD Meyza H7	Meyza 2007, Pl. 5: H7-2.	V. yy. ikinci yarısı – VII. yy. başı
218	SD.DN.9A.04	ağız p.	GRD Meyza H7	Ref. Çiz. No. 217.	V. yy ikinci yarısı – VI. yy.
219	SD.DN.9A.02	ağız p.	GRD Hayes Form 9C	Hayes 1972, Fig. 82: form 9 type C.	VI. yy. sonu – VII. yy. üçüncü çeyreği
220	SD.DN.9A.01	ağız p.	GRD Hayes Form 9C/10	Hayes 1972, Fig. 82: form 9 type C.	VI. yy. sonu – VII. yy. üçüncü çeyreği
221	SD.DN.9A.06	ağız p.	GRD Meyza H11C	Meyza 2007, Pl. 11: H11C.	VI. yy. ortası – VII. yy. başı
222	SD.DN.9A.07	ağız p.	GRD Hayes Form 11; Meyza H11B	Hayes 1972, Fig. 84: form 11.2; Meyza 2007, Pl. 11, 22:2.	VI. yy. ortası – VII. yy. ortası
223	SD.DN.9A.08	ağız p.	Afrika Kırmızı Astarlı form 91C	Hayes 1972, Fig. 26: form 91C	MS 530-600
224	SD.DN.10A.01	ağız p.	GRD Hayes Form 7	Hayes 1972, Fig. 81: form 7.1.	VI. yy. – VII. yy başı
225	SD.DN.10A.02	ağız p.	GRD Hayes Form 7 varyant	Fırat 1999, Lev. 70: 284.	VI. yy.
226	SD.DN.10A.04	ağız p.	GRD "Well" form	Meyza 2007, Pl. 23, s. 79-80.	VI. – VII.yy. ilk yarısı
227	SD.DN.10A.05	ağız p.	GRD Hayes Form 11; Meyza H11B	Ref. Çiz. No. 222.	VI. yy. ortası – VII. yy. ortası
228	SD.DN.10A.03	dip p.	Günlük kullanım seramiği/Sıvı kabı	-	-
229	SD.DN.11A.04	ağız p.	GRD Hayes Form 5	Reynolds 2011a, Fig. 3: 31-32, Fig. 5:46, Fig. 6: 62.	VI. yy – VII. yy. başı
230	SD.DN.11A.03	dip p.	Günlük kullanım seramiği/Sıvı kabı	Fırat 1999, Lev. 136: 605.	VI. – VII. yy.

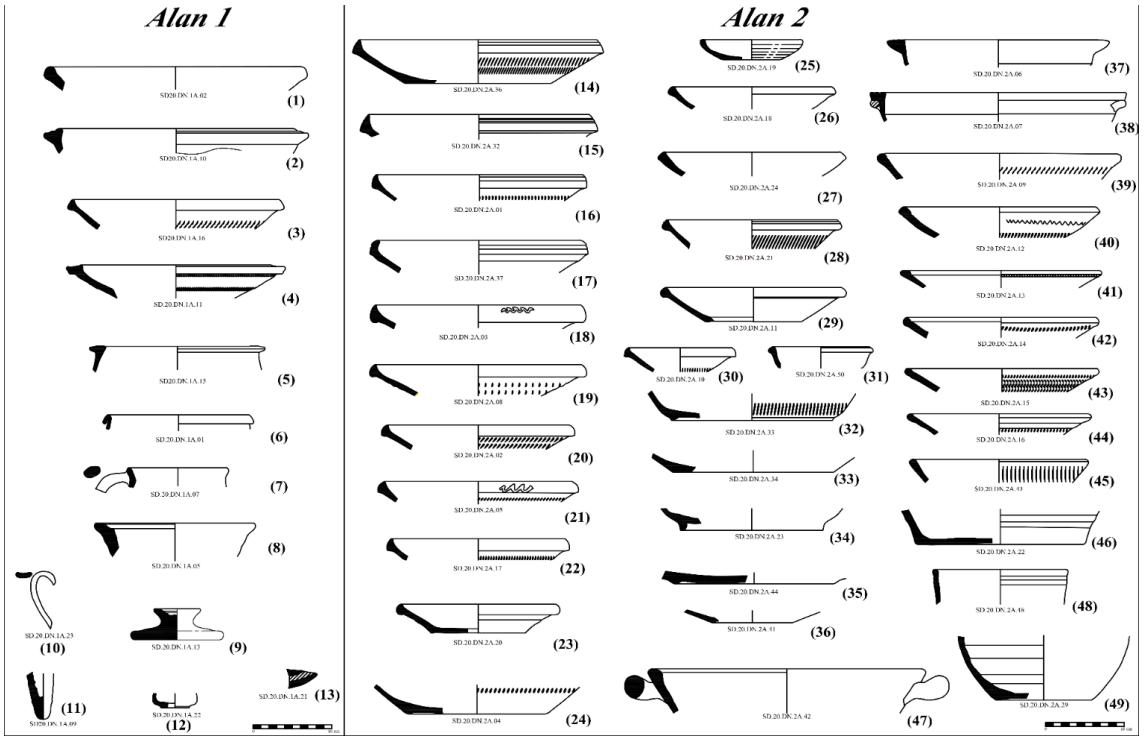

Fig. 8. Alan 1 ve 2'den form veren seramikler

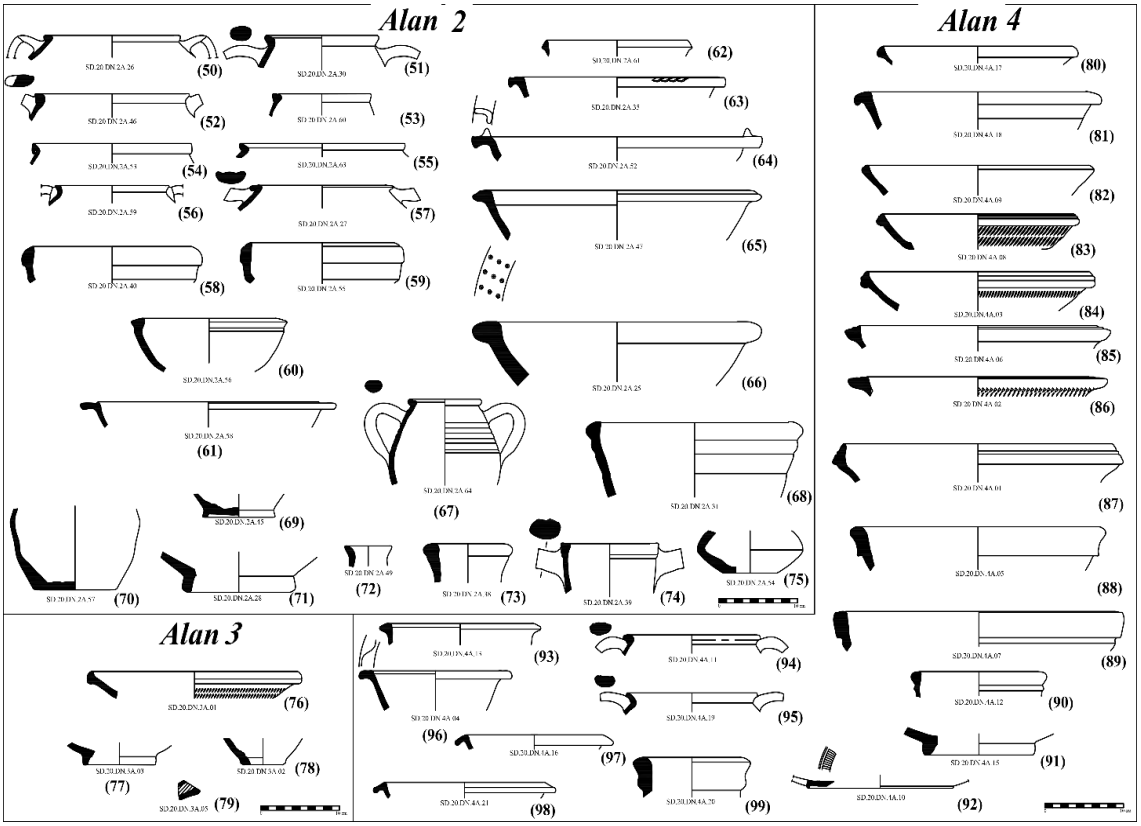

Fig. 9. Alan 2, 3 ve 4'den form veren seramikler

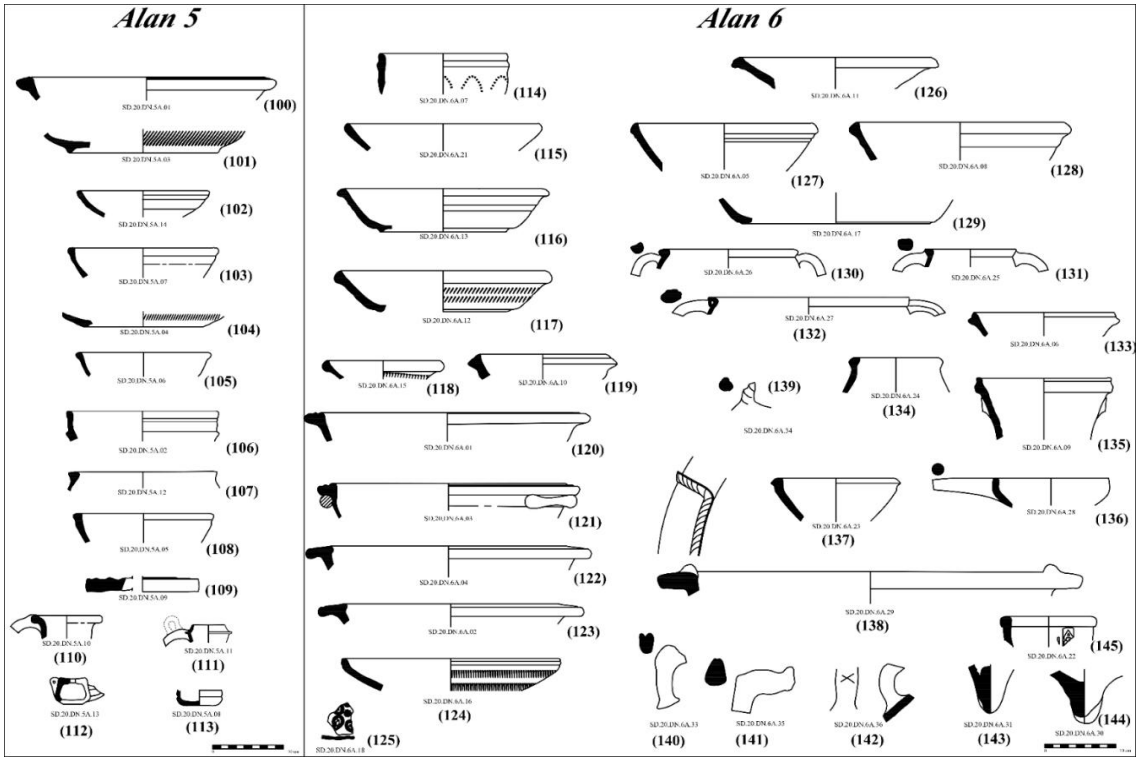

Fig. 10. Alan 5 ve 6'dan form veren seramikler

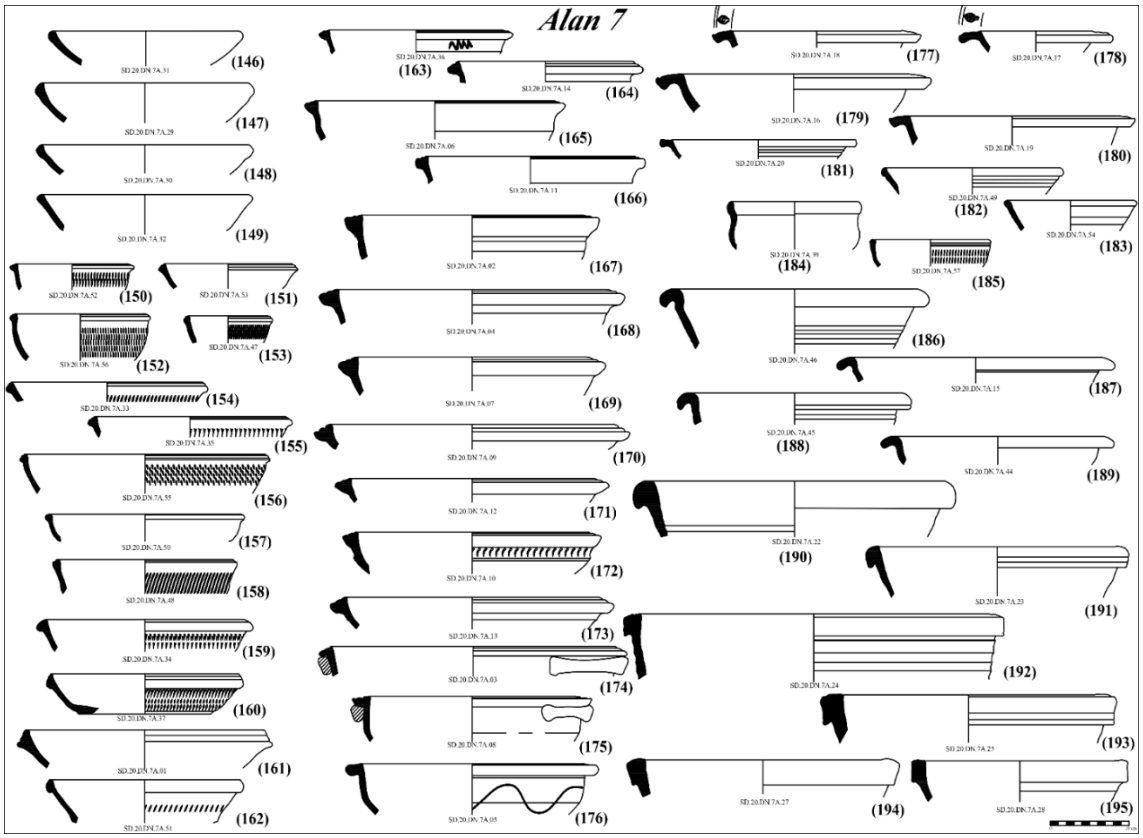

Fig. 11. Alan 7'den form veren seramikler

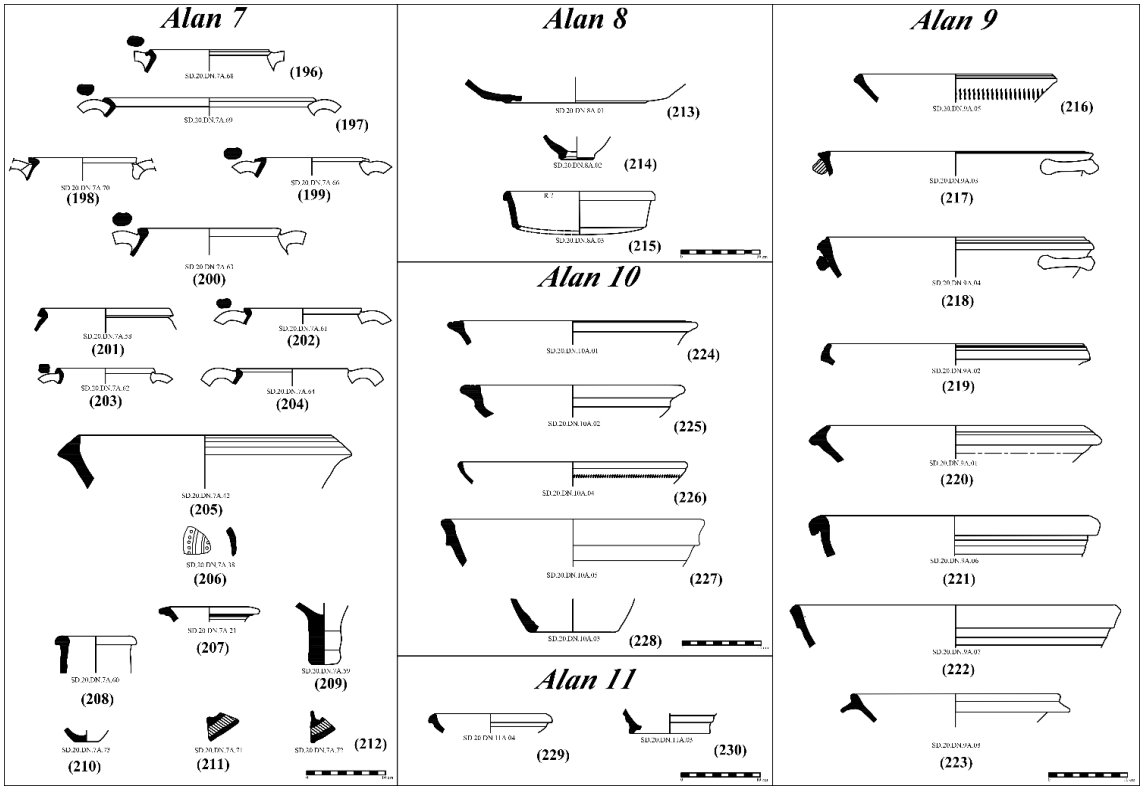

Fig. 12. Alan 7, 8, 9, 10 ve 11'den form veren seramikler

Fig. 13. Üretim Alanlarından ele geçen seramiklerden örnekler

BİBLİYOGRAFYA

Akkaş İ. 2021. "Kilikia Bölgesi'nde Amphora Üretimi: Hellenistik'ten Geç Antik Dönem'in İçlerine Kadar". Ed. E. Alkaç, *Kilikia Araştırmaları I*. İstanbul, 51-106.

Atik N. 1995. *Die Keramik aus den Südthermen von Perge* (IstMitt. Beiheft 40). Tübingen.

Atik N. 1998. "Çanak Çömlek Buluntuları". Ed. J. İnan, *Toros'larda bir Antik Kent: Lyrbe? - Seleukia?: Eine antike stadt im Taurusgebirge Lyrbe? – Seleukeia?* İstanbul, 92-102.

Bailey D. M. 1988. *A Catalogue of the Lamps in the British Museum III*. British Museum Press, London.

Bilgin M., Kaya E., Bilgin Kopçuk S., Kopçuk İ., Kızıltepe Bilgin P. & Ülker Küçük M. 2024. "Aspendos Yüzey Araştırması 2022." *39. Araştırma Sonuçları Toplantısı* 3. Cilt, 85–98.

Buluç N. 2022. *Perge Güney Bazilika Kazıları Seramik ve Diğer Buluntular*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Catling H. W. 1972. *"*An Early Byzantine Factory at Dhiorios in Cyprus*"*. *Levant* IV, 1-82.

Çokay S. 2003. "Die Tonlampe". Eds. H. Abbasoğlu & W. Martini, *Die Akropolis von Perge I*. Mainz am Rhein, 139-142.

Çokay-Kepçe S. 2022. "Perge'de Roma İmparatorluk ve Geç Antik Dönem'de Görülen İthal Keramik Malzeme Üzerine Genel Bir Değerlendirme". *Höyük* 9, 67-84.

Çetintaş E. 2018. "Antik Dönemde Seramik Üretim Tekniklerine Dair İzler: Rhodiapolis Örneği". *Sanat ve Tasarım Dergisi* 21, 93-105.

Desbat A. 2004. "Le tour de potier antique". Eds. M. Feugère & J. C. Gérold, *Le tournage des origines à l'an Mil, Actes du colloque de Niederbronn, oct. 2003,* Monographies Instrumentum 27, 137-154.

Diedrichs C. 1980, Salamine de Chypre IX: céramique hellénistique romaine et byzantine. De Boccard, Paris.

Ferrazzoli, A. F. & Ricci, M. 2007. "Elaiussa Sebaste: produzioni e consumi di una città della Cilicia tra V e VII secolo". Eds. M. Bonifay & C. Tréglia, *LRCW 2, BAR International Series* 1662. Archaeopress, Oxford, 671-688.

Fırat N. 1999. *Perge Konut Alanı Kullanım Keramiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Fırat N. 2000. "So-called "Cypriot red slip ware" from the habitation area of Perge (Pamphylia)". *RCRF* 36, 35-38.

Fırat N. 2003. "Perge Konut Alanı Kullanım Seramiği". Ed. C. Abadie-Reynal, *Les Céramiques en Anatolie aux Époques Hellénistiques et Romaine, Actes de la table ronde d'Istanbul 23-24 mai 1996*, Varia Anatolica 15, 91-95.

Fırıncı S. 2010. *Rhodiapolis Seramikleri Roma Dönemi Pişirme Kapları "2006-2009 Buluntuları"*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Hayes J. W. 1967. "North Syrian Mortaria". *Hesperia* 36-4, 337-347.

Hayes J. W. 1971. "A New Type of Early Christian Ampulla". *The Annual of the British School at Athens* 66, 243-248.

Hayes J. W. 1972. *Late Roman Pottery*. London.

Hayes J. W. 1985. "Sigillata orientale – Eastern Sigillata A". Ed. G. Pugliese Carratelli, *Atlante delle forme ceramichea II. Ceramiche Fine Romana nel Bacino Mediterraneo Enciclopedia dell'Arte Antica Classica e Orientale*, Istitutio della Enciclopedia Italiana Fondata Da Giovanni Treccani, Rome, 1-95.

Hayes J. W. 1992. *Excavations at Saraçhane in İstanbul II. The Pottery*. Princeton University Press, Oxford.

Hayes J. W. 2008. *The Athenian Agora XXXII: Roman Pottery fine-ware imports*. The American School of Classical Studies at Athens, Princeton-New Jersey.

Jackson M. & Zelle M. & Vandeput L. & Köse V. 2012. "Primary evidence for Late Roman D Ware production in southern Asia Minor: a challenge to 'Cypriot Red Slip Ware". *AnatSt* 62, 89-114.

Johnson B. L. 1988. "The Pottery". Ed. G. D. Weinberg, *Excavations at Jalame*, University of Missouri Press, Columbia, 137- 226.

Johnson B. L. 2008a. *Ascalon 2: Imported Pottery of the Roman and Late Roman Periods*. Eisenbrauns, Indiana.

Johnson B. L. 2008b. "The Pottery". Ed. J. Patrich, *Archaeological Excavation at Caesarea Maritima Areas CC, KK, NN. Final report*, *Vol. I.: The Objects*, Jerusalem, 14- 206.

Kaya İ. 2007. *Demre Aziz Nikolaos Kilisesi Kazılarında Ele Geçen Terra Sigillata ve Red Slip (Kırmızı Astarlı) Seramikler (1998-2004)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi. Ankara.

Kenkel F. 2007. "The Cypriot Red Slip Ware and its derivatives from Pednelissos in Pisidia". Eds. B. Böhlendorf-Arslan & A. O. Uysal & J. Witte-Orr, *Çanak: Late Antique and Medieval pottery and tiles in Mediterranean Archaeological Contexts*, *Byzas* 7, İstanbul, 131-146.

Kızılarslanoğlu A. H. 2019. "Kilikia Bölgesi Roma Dönemi Üretimi: Pompei V Amphorası ve Elaiussa Sebaste Buluntuları". *SRMKA* 1, 54-71.

Kızılarslanoğlu A. H. 2023. "Antiochia ad Cragum, Pinched Handle / Zemer 41 / Agora M239 Amphora Üretimi: Tipolojik Özellikleri ve Varyasyonları*"*. Ed. M. Bulut, *Sosyal Bilimlerde Güncel Tartışmalar* 14, Bidge Yayınları, Ankara, 1675-1705.

Korkut T. 2007b. "Roma Dönemi Patarası Yemek Pişirme Kapları: Tavalar". *IV. SERES: Uluslarasası katılımlı seramik, cam, sır ve emaye semineri*, Eskişehir, 2007, 431-449.

Korkut T. 2007c. "Spätantike und frühbyzantinische Keramik aus Patara". Eds. B. Böhlendorf-Arslan, A. O. Uysal & J. Witt-Or, *I. International Ceramic Congress.* Byzas 7. *Çanakkale 28-30 Mayıs 2005.* İstanbul, 147-168.

Köse V. 2017. "Nehirler, Kıyılar, Limanlar ve Kentler". *Anadolu* 43, 179-210.

Lemaître S., Waksman S. Y., Arqué M. C., Pellegrino E., Rocheron C. & Yener-Marksteiner B. 2013. "Identités régionales et spécificités locales en Lycie antique: l'apport des céramiques culinaires". Eds. P. Brun, L. Cavalier, K. Konuk & F. Prost, *Euploia. La Lycie et la Carie antiques*, Mémoires 34, 189-212.

Lohner-Urban U. 2020. "Bogenarchitektur als intendierter Eyecatcher im Stadtbild von Side." Eds. L. Berger, L. Huber, F. Lang & J. Weilhartner, *Akten des 17. Österreichischen Archäologentages*, am Fachbereich Altertumswissenschaften, Klassische und Frühägäische Archäologie der Universität Salzburg, 26.–28. Februar 2018. Salzburg, 305–316.

Lüdorf G. 2006, *Römische und frühbyzantinische Gebrauchskeramik im westlichen Kleinasien: Typologie und Chronologie*. Internationale Archäologie 96, Rahden.

Mansel A. M. 1978. *Side 1947-1966 Yılları Kazıları ve Araştırmalarının Sonuçları*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Marksteiner Th., Lemaître & Yener-Marksteiner B. 2007. "Die Grabungen am Südtor von Limyra". *JÖAIW* 76, 171-237.

Marksteiner Th. & Yener-Marksteiner B. 2009. "Die Grabungen in Sondage 30/36/37 in der Weststadt von Limyra: Der archäologische Befund und die Keramik". *JÖAIW 78,* 221-252.

Meyza H. 2007. Nea Paphos V. Varsovie: Nea Paphos V, Cypriot Red Slip Ware: Studies on a Late Roman Levantine Fine Ware, Centre d'Archéologie Méditerranéenne de l'Académie Polonaise des Sciences, Warsaw 2007.

Oransay B. S. A. 2001. "Antik Çağda Anadolu'da Kurşun Sırlı Seramikler". *1. Uluslararası Pişmiş Toprak Sempozyumu*, Eskişehir Tepebaşı Belediyesi Yayınları, Eskişehir, 47-55.

Oransay B. S. A. & Şen D. 2024. "The Hellenistic and Roman Pottery Repertoire of Pamphylia and its place in the Eastern Mediterranean Trade*"*, Eds. A. Özdizbay & İ. Dağlı, *Pamphylia: Bereketli Ovada Halkların Ahengi.* Yapı Kredi Kültür Yayınları, İstanbul, 192-205.

Özcan F. Ç. 2023. "Side'den Bir Grup KiLykia Tip 1 (Agora G199/Zemer 41) Amphora". *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi* 8/2, 1667-1692.

Özden-Gerçeker G. S. 2020. "2019 Yılı Syedra-Büyük Hamam Kazı Çalışmalarında Bulunan Geç Roma D Seramikleri". *SRMKA* 2, 103-135.

Özdemir B. Ş. 2009. *Patara Roma Dönemi Günlük Kullanım Seramikleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Pellegrino E. 2004. "Note sur un dépotoir de céramique du IIIe siècle apr. J.-C. et la datation de la résidence du Nord-Est de l'acropole lycienne de Xanthos". *Anatolia Antiqua* XII, 123- 143.

Pellegrino E. 2007a. "Présentation des céramiques à pâte rouge orangé sableuses de Xanthos. Une production de céramique culinaire locale sur le long terme". Ed. S. Lemaître, *Céramiques antiques en Lycie (VIIe s.a.C –VIIe s. P.C.) Les produits et les marches. Actes de la table-ronde de Poitiers*, 21-22 mars 2003, Ausonius Études 16, Edition, Bordeaux, 225-259.

Pellegrino E. 2007b. "Les céramiques de la maison du nord-est de l'acropole lycienne de Xanthos: un ensemble original de la fin du VIe – début du VIIe siècle apr. J.-C". Eds. M. Bonifay & C. Tréglia, *LRCW 2,* BAR International Series 1662, Archaeopress, Oxford, 659-670.

Pieri D. 2005. *Le commerce du vin oriental à l'époque Byzantine (Ve-VIIe siècle): le témoignage des amphores en Gaule*. Beyrouth: Ifpo.

Poblome J. 1999. *Sagalassos Red Slip Ware: Typology and Chronology,* Studies in Eastern Mediterranean Archaeology 2, Leuven: Brepols.

Rauh N. K. & Slane K. W. 2000. "Possible amphora kiln sites in W Rough Cilicia". *JRA* 13, 319-330.

Reynolds P. 2011a. "A note on the developpement of Cypriot Late Roman D forms 2 and 9", Eds. M. A. Cau & P. Reynolds & M. Bonifay, *LRFW* 1, 57-66.

Reynolds P. 2011b. "Fine wares from Beirut contexts, c. 450 to the early 7th century", Eds. M. A. Cau & P. Reynolds & M. Bonifay, *LRFW* 1, 207-230.

Robinson H. S. 1959. "Pottery of the Roman Period: Chronology". *Agora* V, 1-149.

Soykal-Alanyalı F. 2024. "Side'nin Erken Dönemleri". Eds. A. Özdizbay – İ. Dağlı, *Bereketli Ovada Halkların Ahengi. Pamphylia*, İstanbul, 424-441.

Şen D. 2017. *La céramique protobyzantine de Lycie: Étude du mobilier des «Bains Portuaires» (Hurmalık Hammam) de Patara*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Université Paris 1- Panthéon Sorbonne, Paris.

Şen D. 2025. "Side Antik Kentinin Geç Antik Dönem Seramik Repertuvarına Dair İlk Gözlemler". Eds. H. S. Alanyalı & S. Akca, *Side Antik Kenti Araştırmaları 2: 2009-2019 Yılları Arasındaki Araştırmalar.* İstanbul: Ege Yayınları, 185-237.

Şenol A. K. & Cankardeş-Şenol G. 2003. "Commercial Ties of Cilicia by Means of Hellenistic and Roman Amphorae". *Olba* VII, 119-144.

Şenol A. K. 2009. *Arslan Eyce Taşucu Amphora Müzesinde Bulunan Ticari Amphoralar ve Akdeniz'de Ticaretin İzleri*. Taşeli Matbaacılık, Mersin.

Tekocak M. 2006. *Kelenderis Roma Çağı Seramiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Tekocak M. 2007. "Kelenderis Aşağı Şehir Sondajında Bulunan Kıbrıs Kırmızı Astarlı (Geç Roma D) Kapları". *İDOL* 33, 6-25.

Tekocak M. 2010. "The Cooking Wares From Kelenderis". Eds. S. Menchelli & S. Santoro & M. Pasquinucci & G. Guiducci, *LRCW 3-II*, BAR International Series 2185.II, Oxford, 827-837.

Turnovsky P. 2005. "The morphological repertory of Late Roman / Early Byzantine Coarse Wares in Ephesos." Eds. J. M. G. Esparraguera, J. B. Garriogós & M. A. C. Onteriveros, *Late Roman Coarse Wares I (LRCW I)* (BAR IntSer 1340). Oxford, 635–646.

Uysal-Tezer C. 2024, "Side Liman Gümrük Yapısı KiLykia Tip 1 Amphorası Tipo-Kronolojik Değişimi". *SRMKA* 6, 252-274.

Waksman S. Y. & Lemaître S. 2010. "Céramiques culinaires de Lycie (Turquie) aux époques romaine et protobyzantine: approches archéologiques et archéométriques". Eds. S. Menchelli & S. Santoro & M. Pasquinucci & G. Guiducci, *LRCW 3-II*, BAR International Series 2185.II, Oxford, 781-790.

Williams C. 1989. Anemurium The Roman and Early Byzantine Pottery. Pontifical Institute of Mediaeval Studies, Toronto.